

///
3002

5725 L. 5425.

II. SPRAWOZDANIE

DYREKCJI

C. K. GIMNAZYM IV.

W KRAKOWIE

ZA ROK SZKOLNY 1903.

TREŚĆ:

1. Z podróży po wyspach morza Egejskiego, napisał prof. W. Błotnicki.
2. Część urzędowa.

W KRAKOWIE.

NAKŁADEM FUNDUSZU NAUKOWEGO.

DRUK A. KOZIAŃSKIEGO.

1903.

Z PODRÓŻY PO WYSPACH MORZA EGEJSKIEGO

NAPISAŁ
WOJCIECH BŁOTNICKI.

Dnia 2. maja 1902 r. o godz. 7¹/₂ z rana wypłynęliśmy z portu Piräus i wkrótce roztoczył się przed oczyma naszymi widok na zatokę Faleronu, której tło tworzy Akropolis, wzgórze nymf i wzgórze z pomnikiem Filopapposa. Przepłynawszy około przylądka Trispyrgi, ujrzelśmy z lewej strony jednostajną ateńską nadbrzeżną równinę, która ciągnie się aż do wzgórz Hymetu. Pewną różnorodność sprawia mała zatoka Haliki i wysepka Prasónisi (Hydrussa). Wspaniałą jest jednak widok roztaczający się od strony zachodniej i południowo-zachodniej, albowiem zatokę Saroniską otacza od zachodu górzyste wybrzeże Argolidy z małymi wyspami, pomiędzy którymi główną zwraca uwagę wyspa Egina. Dzisiaj liczy Egina 8231 mieszkańców, którzy trudnią się głównie połowem gąbek, lecz w starożytności wyspa ta przez więcej niż 100 lat była pierwszą potęgą morską na wodach heleńskich, a równocześnie wielkie miała znaczenie w sztuce i przemyśle. Wyspa po większej części górzysta, pozbawiona prawie zupełnie drzew, uboga w wodę i od strony wschodniej zupełnie nieprzystępna. Starożytne miasto Egina leżało na zachodnim wybrzeżu. Na tem samem miejscu jest dziś miasto Egina, liczące przeszło 4000 mieszkańców. Z dawnego miasta Eginy pozostało kilka resztek kolumn, napisy, resztki naczyń i liczne grobowce. Najważniejszym pomnikiem starożytnej Eginy są ruiny świątyni Ateny, leżące na wzgórzu (190 m. wysokim). Wielkością i sposobem budowania przypominają ruiny najbardziej tak zwaną świątynię Teseusa w Atenach. W r. 1811 odkopano wśród ruin

rzeźby, które zdobiły fronton świątyni, a dziś zdobią salę gliptoteki w Monachium. Miejsce pod świątynię bardzo szczęśliwie wybrane. Widać bowiem stąd atycką równinę, Piraeus, Ateny, Lykabetos, zachodnią stronę Partenonu, Pentelikon, Hymetos, Parnes, wyspę Salamis, Eleusis i Megarę. Zachowane do dziś kolumny z architrawem należą do świątyni z VI. wieku przed Chr.¹⁾ Plan świątyni z VI. wieku da się dziś zupełnie dokładnie oznaczyć. Stoją bowiem dwie kolumny z architrawem z Pronaos. Zachował się stiuk na podłodze, widoczne jest miejsce, gdzie stał posąg bóstwa, dla którego tę świątynię wzniesiono. Na końcu celli były drzwi, które prawdopodobnie później dodano. Najniższa warstwa fundamentów nie należała do tej świątyni, stąd przypuszczenie, iż już dawniej była tu inna świątynia, na której fundamentach wzniesiono świątynię bogini Afea, jak świadczą dwa napisy zachowane w muzeum w Eginie, jeden ma 'Aφ drugi εα. Nazwa Aφεα przypomina Artemidę, której kult dostał się z Krety na Eginę. Od strony północnej widać zagłębienie, którem ściekała woda do wielkiego dołu, który pozostawał w jakimś związku z kultem bóstwa. Przed świątynią widać fundamenta pod ołtarz, który zdaje się pierwiej wzniesiono niż świątynię. Również propyleon i resztki innych zabudowań są starsze niż świątynia. Zachowała się też i tu podłoga z resztkami stiuku na czerwono malowanego. To propyleon leży niżej i należy do starszej budowl. Oprócz tych ruin odkopano przed kilku laty na wyspie Eginie w stronie północno-zachodniej resztki świątyni Afrodyty. Zachowała się tylko jedna dorycka kolumna z Opisthodomos, jest monolitem i prawdopodobnie wkrótce runie. W stronie północnej zachowały się mury z rozmaitych czasów. Wkrótce w tym miejscu będą dalej prowadzone wykopaliska, których celem odkopanie starej osady.

W muzeum w Eginie oprócz sławnego napisu Afea są nagromadzone fragmenty z świątyni bogini Afei, naczynia z doby mykeńskiej, krzesło z siedzącą postacią kobiecą, płaskorzeźba przedstawiająca dwie postacie niewieście, które ściskają sobie ręce, a jedna z nich w lewej ręce trzyma jabłko; rydwan zaprzężony w cztery rumaki z wojownikiem, wiele nagrobków i naczyń πύθου,

¹⁾ Furtwängler, Berl. phil. Woch. 1894, przenosi świątynię na lata 489—7 przed Chr.

kilka korynckich kapiteli. Miasto ma wąskie, brudne uliczki, lud odznacza się urodą.

O godzinie 8. wieczorem dnia 2. maja przybyliśmy do wyspy Poros. Parowiec został w zatoce przez noc, a następnego dnia o 6¹/₂ z rana udaliśmy się łódkami na brzeg wyspy Spheria i przeszedłszy przez przesmyk Poros, a następnie drogą górską wśród lasu, przybyliśmy do świątyni Posejdona, skąd widać Eginę z ruinami świątyni bogini Afea, Hymetos, Pentelikon, Ateny i Parnes. Przy świątyni Posejdona rośnie μάστιξ, z którego wyrabiają napój powszechnie przez lud używany „μαστίχα“. Nadto widzieliśmy Megarę i górę Arachneon. Świątynię Posejdona w starożytnej Kalaurii odkopali Szwedzi Sam Wide i Lennart Kjellberg w latach 1894—97. Znalezione napisy wotów dla Posejdona. W świątyni tej miał Demostenes zażyć truciznę. Świątynia była centrum związku morskiego, do którego należały: Ateny, Egina, Orchomenos, Epidauros, Hermione i Nauplia. Wśród gruzów świątyni znaleziono resztki naczyń mykeńskich. Niestety resztki świątyni są bardzo nieznaczne, gdyż przejeżdżający żeglarze zabrali wielkie kamienie. Budowa była w stylu doryckim, jak świadczą zachowane γείσα. Obok były mieszkania dla kapłanów.¹⁾ Na prawo była hala z kolumn, która otaczała ἀγορά. Fundamenty dobrze zachowane. Dalej druga hala gorzej zachowana. Między obydwoma halami było przejście, a dalej w stronie południowej znowu dwie hale. Te wszystkie cztery hale otaczały ἀγορά. Dalej było βουλευτήριον, a nadto świątynia Asklepios. Znalezione bowiem napis na cześć Asklepios. Niżej nad zatoką klasztor, skąd wsiedliśmy na okręt i o godzinie 2¹/₂ popołudniu przybyliśmy do Sunion. O godzinie 3 popołudniu stanęliśmy przy ruinach świątyni, które należą do najpiękniejszych w Grecyi. Świątynia zbudowaną była z białego marmuru. Jeszcze w XVII. wieku było 19 kolumn, z których dziś stoi jeszcze 12. W r. 1884 odkopał świątynię pierwszy sekretarz archeologicznego niemieckiego instytutu w Atenach, Wilhelm Dörpfeld. W pięć lat później przeprowadziło greckie towarzystwo dalsze wykopaliska. Odkopana świątynia była świątynią Posejdona. Obok tej świątyni odkopano drugą świątynię Ateny. Świątynia

¹⁾ U v. Wilamowitz. Die Amphiktionie von Kalaurea, Nachrichten d. Gött. Gel. Ges. 1896 s. 188 nstp.

Posejdona pochodzi z V. wieku przed Chr., ¹⁾ wzniesiona na fundamentach starszej świątyni z tak zwanego kamienia „Poros“, zniszczonej podczas wojen perskich. Była zbudowana w stylu doryckim. Fryz pronaos pokryty był płaskorzeźbą, przedstawiającą walkę Tezeusa z Kentaurami. Około świątyni była terasa, a od strony północnej cysterna. Żeglarze zabrali kamienie jako balast okrętowy. W cysternie znaleziono napis na cześć Posejdona. Od strony północnej była hala z kolumn i propyleon, kędy było wejście do świętego okręgu.

Widok z wysokości przylądka, który stromo spada ku morzu, jest wspaniały. W stronie południowo-wschodniej widać wyspy Cyklady, Keos, Kythnos, Melos, w stronie południowo-zachodniej góry Peloponezu i Argolidę.

Drugą świątynią na przylądku Sunion była świątynia Ateny, do której wejście prowadziło od strony wschodniej. Odkopano ślady hali z kolumn od strony wschodniej i południowej, co zgadza się z opisem świątyni Ateny na Sunion przez Vitruwiusa sporządzonym. Znaleziono wiele kapiteli i napisów na cześć Ateny. Cella była prawie kwadratową. O godz. 7. wieczorem przybyliśmy do Laurion. Lauryjskie kopalnie srebra były własnością państwa atyckiego. Za czasów Temistoklesa z dochodów zbudowano flotę wojenną, która była podstawą potęgi morskiej Aten. Dziś mieszka w Laurion 8000 mieszkańców, a towarzystwo francuskie (Compagnie française des mines du Laurium) dalej kieruje kopalnią. O godz. 10. wieczorem wyjechaliśmy z Laurion, a o godz. 5 z rana zawinęliśmy do portu Eretria na wyspie Eubei.

U wejścia do akropolis w Eretrii wznosiła się brama, zbudowana nad kanałem w miejscu, gdzie pierwotnie płynął potok. Zachowały się mury z wielkich kamieni i cegieł z rozmaitych epok. Tu znaleziono wiele kolumn, architrawów i napisów. Opodal szkoła amerykańska odkopła teatr, ²⁾ przed którym wznosiła się świątynia Dyonizosa z ołtarzem i należała do teatru. Między świątynią a teatrem nie ukończono jeszcze wykopalisk. Ciekawą jest budowa sceny. Plan tej starej budowli dziś można dokładnie

¹⁾ W. Dörpfeld, Ath. Mitt. 1884, 336.

²⁾ Por. Δεῦλον 1891 str. 21 nastp. Bulletin de correspondance hellénique 3, 211 nastp.

oznaczyć. Kształt zabudowań scenicznych podłużny z dwoma skrzydłami z prawej i lewej strony. Jak umieszczone były paraskenia, dziś nie da się dokładnie oznaczyć. Teatr pochodzi z IV. wieku i prawdopodobnie zbudowany równocześnie z teatrem w Epidauros, a później niż teatr Lykurga w Atenach, gdyż wykazuje pewien postęp. Chciano wznieść z kamienia miejsce dla widzów i na tem polegała przebudowa pierwotnego teatru z drzewa. Umieszczono orchesterę niżej i w ten sposób uzyskano wał z ziemi, a następnie ten wał zabezpieczono murem. Zabudowanie sceniczne miało wielką salę z czterema kolumnami w środku. Niżej było sklepione przejście z schodami, do dziś zachowane. Kapłani i aktorzy mogli temi schodami schodzić do orchestry. Pod orchesterą zachowało się przejście z schodami, po których przechodzili ci, którzy z świata podziemnego zjawiali się na scenie. Natomiast ponad sceną mogli zjawiać się bogowie zaopatrzeni w skrzydła. W Oropos bowiem zachował się architrav z otworem w środku, kędy mogli wychodzić bogowie, jeżeli mieli zjawić się jako postacie latające. Miejsce dla widzów zachowane tylko w dolnych rzędach siedzeń. Przed najniższym rzędem siedzeń jest kanał, kędy spływała woda w czasie niepogody, a w czasie pogody tędy przechodzili widzowie do swych siedzeń. Zdaniem Dörpfelda aktorowie zjawiają się po wszystkie czasy w orchesterze, która w rzymskich teatrach stanowi scenę. Podanie o 2 lub 3 aktorach tłumaczy Dörpfeld ¹⁾ tem, że równocześnie na scenie mogło się zjawiać dwóch lub trzech aktorów, ale każda rola miała swego aktora. Wobec tego nie potrzebowali aktorowie tak często się przebierać.

Gymnasion. Wykopaliska szkoły amerykańskiej jeszcze niezupełnie ukończone. Znaczenie więc tej okrągłej budowli niepewne. Widoczne są cztery wanny wykute w kamieniu i służyły do kąpiei.

Akropolis z wspaniałym widokiem. Na zachód Oropos, góra Messapos, a u jej stóp Aulis. Z przeciwnej strony Chalkis, wyżyna Tanagry i góra Kitheron. Na akropolis leżało miasto Eretria, której mury sięgały do portu. Resztki tych murów do

¹⁾ Das griechische Theater von Wilhelm Dörpfeld u. Emil Reisch, Athen 1896, str. 4 nastp., 113 nastp.

dziś się zachowały. W środku dawnej Eretrii odkopano świątynię Apollina jeszcze nie w całości. Rzeźby z tej świątyni i napisy na cześć Apollina *δαφνοφόρος* znajdują się obecnie w muzeum w Chalkis. Opodal znajduje się na miejscu stara mozaika grecka z V. wieku przed Chr.

O godz. 1. przybyliśmy do Rhamnus. Zachowały się ruiny starego miasta Rhamnus,¹⁾ które leżało na wzgórzu. Na jednym z trzech marmurowych krzeseł jest napis na cześć Dionyzosa. Był więc tu teatr, lecz dotąd wykopalisk nie ukończono. Powyżej była świątynia Amfiareusa. Oprócz tego zachowała się okrągła budowa i brama. O pół godziny drogi dalej znajdują się ruiny dwóch świątyń Temidy i Nemesis.²⁾ Z ruin widać górę w Delfach śniegiem pokrytą. Świątynia była otoczona kolumnami, a w środku stały dwa krzesła. Wielka świątynia z marmuru nie była dokończoną. Obydwie świątynie nigdy nie były zasypane. Posąg do świątyni był dziełem Fidiasa lub Agorakletosa. Starsza świątynia lepiej jest zachowana tak, że stoją jeszcze ściany częściowo utrzymane. Przypuszczać można, że stara świątynia miała być zniszczoną, gdy nowa zbliżała się do końca. Wszelako prawdopodobnie nie miano pieniędzy do wykończenia nowej świątyni i dlatego obydwie świątynie pozostały. W starej świątyni stał wielki posąg Nemesis. Droga do portu z obu stron otoczona była grobowcami z napisami, z których do dziś wiele się zachowało.

O godz. 5½ popołudniu przybyliśmy do Maratonu. Mogiła Ateńczyków, Soros, odległa o 700 metrów od wybrzeża, nastęcza najlepszy punkt do poznania pola bitwy, w której Perzowie w r. 490 przed Chr. przez Ateńczyków pod dowództwem Miltiadesa zostali pokonani.

O północy wyjechaliśmy z Maratonu, a o godz. 5. z rana byliśmy przy wyspie Andros, która ma 18.000 mieszkańców. Mieszkańcy trudnią się hodowlą wina, oliwek, pomarańcz, owiec i odbywają polowania na ptaki. Główne miasto, Palaiopolis, leży na wschodnim wybrzeżu. W starożytności mieszkali na tej wyspie

¹⁾ Ausgrabungen in Tempel und Burg 1884: Ath. Mitt. 4, 277 nastp. Schneider, Berl. phil. Woch. 1884.

²⁾ Posnansky, Nemesis und Adrasteia str. 98 nastp.

Jończycy i stąd zakładali liczne osady już w połowie VII. wieku przed Chr. Po wojnach perskich, w czasie których mieszkańcy tej wyspy stali po stronie Perzów, należała wyspa do Aten, później przeszła pod panowanie macedońskie, a następnie rzymskie, przydzielona Attalusowi, królowi Pergamum. Domy w Palaiopolis schludne wykazują wmurowane w ściany resztki z starych budowli z napisami.

O godz. 9. odpłynęliśmy ku wyspie Tinos, gdzie mieszka przeszło 12.000 mieszkańców. Wyspa nie odznacza się wprawdzie wielką urodzajnością, ale na terasach widać wzorową kulturę. Ma też dwa porty od strony południowej Tinos, a od północnej Panormos. Mieszkańcy znani z pracowitości zajmują się hodowlą jedwabników i wyrobami z jedwabiu. W najżyźniejszej części wyspy leży Frankochora, pewna ilość rzymsko-katolickich miejscowości. Na południowym wybrzeżu leży stolica wyspy miasto Tinos z siedzibą rzymsko-katolickiego biskupa, z dwoma kościołami katolickimi i ma 2400 mieszkańców i mały port. Tu zwiedziliśmy sławny odpustami kościół (Panagia Evangelistria). Obecnie wyspa ta należy do Grecyi.

O godz. 3. popołudniu wyjechaliśmy z portu i o godz. 4. byliśmy na wyspie Mykonos, która liczy przeszło 4000 mieszkańców. Mieszkańcy odznaczają się małym wzrostem i chciwością, przytem są dobrymi żeglarzami i zajmują się hodowlą wina i fig. Stolica wyspy Mykonos leży na zachodnim wybrzeżu i posiada znaczną flotę handlową. Tutaj znajduje się muzeum, w którym Francuzi umieścili zdobycze wykopalisk na Delos, jednak ważniejsze rzeczy z tych wykopalisk przewieziono do muzeum w Atenach. W muzeum w Mykonos znajdują się ¹⁾ rzeźby z rozmaitych czasów, głowy lwów, resztki fryzów i akroteriów, doryckie architrawy, kilka bronzów i portretów. W pobliżu jest drugie muzeum, gdzie pomieszczono napisy. Przeważna część domów w Mykonos ma płaskie dachy. Okręt pozostał przez noc w porcie w Mykonos i dopiero o godz. 4. z rana ruszyliśmy ku wyspie Delos, gdzie stanęliśmy po godzinnej jeździe. Wyspa Delos obecnie wcale nie jest zamieszkaną. Jedynymi mieszkańcami, jakich na wyspie za-

¹⁾ Por. Svoronos, νομισματικὴ καὶ ἱστορία τῆς ἀρχ. Μυκόνου Bul. de corr. hellénique 1893, 455 nastp. Conze, melische Thongefässe, Lpg. 1862.

staliśmy, byli dwaj pasterze, którzy wyszli na nasze spotkanie do brzegu. O dawnej świetności świadczą ruiny starych budowli. Pierwsze wykopaliska rozpoczęła szkoła francuska ¹⁾ w r. 1873, w tym roku mają Francuzi dalej prowadzić w lecie wykopaliska, ukończywszy pracę w Delfach. Wejście do świętego okręgu prowadzi od strony południowej. Tu znajdowało się propyleon z trzema drzwiami. Szeroka droga wyłożona była płytami z marmuru. Po prawej stronie znajdują się fundamenta trzech świątyń Apollina, Latony i trzecia, której dotąd jeszcze nie oznaczono. Wszystkie świątynie miały wejście od strony wschodniej. Prawdopodobnie wszystkie trzy świątynie były poświęcone Apollinowi i pochodziły z rozmaitych czasów. Z lewej strony wielka exedra i okrąg, poświęcony Artemidzie. Przejście do świątyni prowadziło przez trzy sale z kolumnami w środku i z dwoma przedsionkami. Obok jest baxis, na której stał wielki posąg Apollina z marmuru. Resztki tego niezwyklej rozmiarów posągu znajdują się obok. Marmur był z wyspy Naxos sprowadzony, gdzie zachował się posąg 10 metrów wysoki. Świątynia Artemidy uległa wielkiemu zniszczeniu. Miała wielkie podwórze w kształcie czworoboku. Z trzech stron tego podwórza były hale z kolumn, a w środku stała świątynia, składająca się z czworobocznej celi i przedsionka. Mury tej świątyni wykazują starą budowę po części z granitu, po części z kamieni zwanych „Poros“. Stara świątynia Artemidy miała przedsionek od południa. Obecnie przedstawia się cała świątynia tak zniszczoną, iż trudno przeprowadzić rekonstrukcję. Po lewej stronie świętej drogi są cztery skarbcze wzniesione przez mieszkańców wysp Naxos i Andros. Dalej świątynia Latony, w której pronaos i opistodomos można dokładnie odróżnić. Środek świętego okręgu zajmuje świątynia, której pronaos zwrócone jest ku wschodowi. Dorycka ta świątynia nigdy nie została ukończoną i pochodzi z czasów hellenistycznych. Obok starsza świątynia z V. wieku przed Chr. z marmuru i eleuzyjskiego kamienia. Miała dwa przedsionki i dwie celle. Dalej trzecia świątynia z tego samego czasu, co stara świątynia Ateny na Akro-

¹⁾ Homolle, *Bullet. de la corr. Héli.* XIV. str. 389 nstp. XV. str. 113 nstp. Naddo por. H. Nöthe, *Bundesrat, Bundessteuer und Kriegsdienst der delischen Bündner*, Progr. d. Domgymnasiums Magdeburg 1890.

polis w Atenach. Dalej wielki ołtarz, a za nim długa głębiej położona hala z kolumn, której północna część ma posadzkę wyłożoną płytami z granitu. Następnie stał ołtarz z wielkich granitowych głazów, ozdobiony rogami zwierząt ofiarnych. Po za tym ołtarzem była wielka hala, w której prawdopodobnie stały zwierzęta, przeznaczone na hekatomby, zanim je zabito na ofiarę. W stronie zachodniej przed tą halą stały rozmaite wota z napisami na podstawach, które się na miejscu zachowały. Po za tem miejscem świętem znajduje się piękna mozaika z czasów rzymskich i posąg Dionyzosa z II. wieku przed Chr. W pobliżu święte jezioro, w którym spodziewają się znaleźć wiele posągów. Dookoła jeziora była hala z kolumn, z której można było wejść do kilku pokoi. Tu także znajdowały się prywatne mieszkania, z których zachowały się całe ściany pokryte malowidłami, a na posadzkach widać mozaikę. Dekoracye ściennie naśladują rozmaite gatunki marmuru. W trzech obok stojących domach znajdują się pod mozaiką studnie, w których dziś jeszcze jest woda. W tych studniach znaleziono pewną ilość rzeźb.

Teatr ¹⁾ z czasów hellenistycznych. Najniższy rząd siedzeń zachowanych był miejscem zaszczytnem. Około zabudowań scenicznych była hala z kolumn, z których zwrócone do widzów były ozdobniejsze. Te kolumny miały przedstawiać większy dom z 5. kolumnami z przodu i 2 mniejsze domy z trzema kolumnami z przodu. Proskenion było tak szerokie jak orchestra.

Góra, na której stoku znajduje się najstarsza świątynia Apollina, ²⁾ nazywa się Kyntos. Sklepienie tej świątyni tworzy 5 głazów z każdej strony. Ściany wykute są w skale. Sklepienie przypomina sklepienie galeryi w Tirynsie. Zewnętrzny mur wygląda prymitywnie, ponieważ nie zachował się mur z frontu. Przed wejściem do tej groty Apollina jest okrągła budowla, prawdopodobnie był to ołtarz. Napisów nie znaleziono. Powyżej

¹⁾ Doublet, *Bullet. de la corr. Héll.* XV. str. 238 nastp.; Couve, *Bullet. de l. corr. Héll.* XIX. str. 460 nastp. Nadto Attinger, *Beiträge zur Geschichte von Delos bis auf Ol. 153, 2*, Frauenfeld 1887, por. N. Phil. Rundsch. 1887, str. 266. — Val. v. Schöffer, *De Deli insulae rebus*, Berlin, Calvary, 1899 (*Berliner Studien f. Klass. Philol. u. Archaeol.* IX, 1) por. N. Ph. Rundschau 1889 str. 378.

²⁾ I. A. Lebègue, *recherches sur Délos*, Paris 1876.

tej świątyni zachowały się fundamenta późniejszych budowli. W średnich wiekach była tam warownia. Poniżej groty była świątynia obcych bóstw.

O godz. 7. przybyliśmy do wyspy Syra i do godz. 9. zwiedzaliśmy miasto. Następnie o godz. 9 wyruszyliśmy ku wyspie Melos, a o godz. 5. z rana przybyliśmy do Phylakopi na Melos. Wyspa Melos ma 5000 mieszkańców. Na rozmaitych miejscach objawia się wulkaniczna natura wyspy gorącymi źródłami siarczanymi. Mieszkańcy znani są jako biegli żeglarze.¹⁾

Phylakopi. Zatoka Milo jest wielkim kraterem. W Phylakopi zapadł się krater, a nowsze wykopaliska odkryły stary zamek, który wykazuje przedmykeńską osadę. Cały południowy mur się zachował, od strony północnej runął mur w morze, gdyż miększe kamienie podmyła woda morska. Mur ten był obronny jak w Tiryrsie i Mykenach. Oprócz muru warownego przeprowadzono później mur poprzeczny, gdy rozszerzano pierwotny zamek. W kilku miejscach zachowały się wielkie płyty dawnego bruku. Nadto zachował się mur z okrągłych kamieni. Dotąd skonstatowano tu 3 osady, z których górna pochodzi z mykeńskiej epoki, a pod tą są dwie warstwy starsze. Nadto zachowało się wielkie megaron.

Dawne miasto Melos. Zachował się teatr z czasów rzymskich, obecnie własność króla bawarskiego. Mury podtrzymujące terassy należały do starego miasta. Poniżej teatru znajdują się katakomby z malowidłami z czasów chrześcijańskich. Starożytne miasto miało dwie akropole. Miejsce, gdzie stała sławna Venus, obecnie zasiane jęczmieniem, posiada jeszcze okrągłą wieżę z dawnych obwarowań. Tu także stała świątynia z piękną mozaiką, której dziś widzieć nie można, gdyż zasypana gruzami. W mieście Plato domy o płaskich dachach, a lud odznacza się urodą. Na drodze ku przystani mnóstwo grobów wykutych w kamieniu. Wieczorem odpłynęliśmy z portu w kierunku Krety i następnego dnia z rana wylądowaliśmy w Herakleion na Krecie.

W mieście Kandia znajduje się muzeum wykopalisk na Krecie dokonanych.²⁾ Dziś wszystko jest ustawione prowizorycznie

¹⁾ Por. Ehrenburg, Die Inselgruppe von Milos, Leipziger Dissert 1889.

²⁾ Κατάλογος τῶν ἐν τῷ μουσεῖῳ τοῦ φιλεκπαιδευτικοῦ συλλόγου Ἡρακλείου ἀρχαιοτήτων, Herakleion 1888.

w starej kasarni. Są tu rzeczy z Knossos, Faistos, Gulas, Palio-kastro, Gurnia, Praisos. Szczególniejszą uwagę zwracają ścienne malowidła z pałacu Minosa w Knossos, przedstawiające uroczysty pochód. Niestety zachowały się tylko nogi ludzi biorących udział w tym pochodzie. Na innym fragmencie widać modlące się kobiety z rękami ku górze wzniesionymi, podobnie modlą się mężczyźni, jak wnosić można z kilku drobniejszych fragmentów. Podobne malowidła znaleziono przedtem w Tirynsie i Mykenach. Między malowidłami zwraca uwagę wielka głowa byka. Oprócz malowideł wspomnieć należy o wielkich kamiennych naczyniach bez żadnych ornamentów lub zdobionych liniami spiralnymi. Wykopano też kamień, który ma oznaczać wagę talentu. Kamień ten waży 29 klg. Nadto w muzeum znajduje się fryz z zielonego kamienia jak w Tirynsie i Mykenach. Dalej tablica wykładana drobnymi kamyczkami rozmaitej barwy, kością słoniową i złotem.

Wykopaliska w Zakro dostarczają naczyń z epoki stylu geometrycznego. Z Praisos pochodzą figurki z terakoty, dalej naczynia mające kształt postaci ludzkich, rogi z terakoty, które służyły jako akroteria, umieszczane na ołtarzach. Oprócz tego rozmaite rzeczy z bronzu i złota znalezione w grobach. W Gurnia znaleziono podstawy do lamp z terakoty, naśladujące węże i rogi. W grobach Kalybów znaleziono wielkie naczynia z bronzu, nadto bronzowe tarcze i pancerze. W Faistos znaleziono malowidła na ścianach pałacu, a w pobliżu w Kurtes wazy z terakoty. Nadto na korytarzu umieszczono wielkie bronzowe naczynia (πύθολι), trójnogi, napisy gortyńskie, rozmaite przedmioty z bronzu znalezione w grocie góry Ida i przedhistoryczne rzeczy z pałacu Minosa w Knossos.

Popołudniu o godz. 2. wyjechaliśmy konno z Kandyi do Knossos, ¹⁾ gdzie stanęliśmy o godz. 3. powitani przez Artura I. Evansa, który od roku 1896 kieruje wykopaliskami w Knossos i wydał już dzieło o swych pracach (The Palace of Knossos provisional report for the year 1901 by Annal of the british School of Athen). Pałac Minosa zajmuje całe wzgórze i ma 2 wielkie podwórza. Na zachodniem podwórzu odbywały się zgromadzenia mieszkańców, jeżeli przybyli w celu zasięgnięcia rady u swego

¹⁾ Jahrbuch d. arch. deut. Instituts B. XV. 1901. Knossos v. Paul Wolters.

władcy. Wielkie płyty alabastrowe połączone były zapomocą drzewa jak w murach mykeńskich. Z dziedzińca prowadziła wielka hala z kolumn, za którą była wielka brama. Posadzka pokryta była malowanym stiukiem. Od bramy prowadziła droga dokoła całego pałacu i ślady jej zachowały się na miejscu, gdzie było wielkie propyleon. Z wielkiego megaron mało się zachowało. Lepiej zachowało się 18 magazynów, do których wejście prowadzi z obszernego korytarza. W tych magazynach o zachowanych ścianach i posadzce stoją wielkie naczynia (πύθοι) na wino, oliwę i inne rzeczy. Podobnych naczyń dziś jeszcze używają mieszkańcy Krety na wino, oliwę i zboże. Ponad tymi magazynami leżał wielki pałac, którego jednak nie znamy, gdyż zachowały się z niego tylko fundamenty i mury zewnętrzne. Odkopano dalej łazienkę wyłożoną płytami alabastrowymi. Drugie podwórze było głównym dziedzińcem, z którego wchodziło do poszczególnych pokoi. Zachowała się tak zwana sala tronowa z kamiennem siedzeniem, obok tej sali schodziło się po stopniach do basenu z wodą. Dalej w stronie południowo-zachodniej są schody na górne piętro. Odkopano również główne wejście do pałacu wraz z schodami. Interesującym jest to, że pałac ten nie miał muru obronnego, lecz otoczony był ogrodami. Pod posadzką znaleziono tabliczkę z królem Hyksos z XVII. wieku przed Chr. Poniżej głównego podwórza odkopano pokoje o silnych murach, dalej rurę z wypalanej gliny in situ dla sprowadzania wody podobną do tej, jaką odkopał Dörpfeld na wyspie Lenkas. Te pokoje pod głównym dziedzińcem zachowały w wielu miejscach na ścianach stare malowidła. Nadto zachowały się w dobrym stanie schody prowadzące do pokoi niżej położonych tak, że można wygodnie wszędzie na dół zejść.

Przed 16. laty Artur I. Evans pisał o istnieniu pisma kretańsko-mykeńskiego ¹⁾ i wtedy został wyśmiany. Obecnie odkopał dokumenty tego pisma na tabliczkach spiżowych i kamiennych. Równocześnie dowiedziałem się od Dörpfelda, że przed 18. laty był z Schliemannem na Krecie i namawiał go, by zakupił grunt

¹⁾ Por. *Chroniques d'Orient* — par Salomon Reinach, Paris 1896. Des signes pictographiques relevés sur des gemmes insulaires pour la plupart découvertes en Crète p. 464, 465.

w Knossos, jednakowoż później zaniechano rozpoczętych pertraktacji z powodów, których mi nie podał. Prawdopodobnie nie spodziewano się takich zdobyczy, jakie osiągnął angielski uczony, poświęcając na nie cały swój majątek. Tu jeszcze wspomnieć muszę, że Evansowi udało się odkryć na ścianie jednego z pokoiów oblężenie miasta starogreckiego. Jestto nadzwyczajnie misterna robota i daje obraz, jak w czasach prastarych uprawiano sztukę wojenną. Cały ten obraz wkrótce znajdzie się w muzeum w Kandyi.

Następnego dnia zwiedzaliśmy jeszcze raz muzeum wykopalisk kretańskich i miasto Kandyę, która od strony portu po ostatniem oblężeniu smutny przedstawia widok, gdyż wiele domów zniszczonych przy bombardowaniu jeszcze leży w gruzach. Dodać należy, że okolica Knossos przedstawia piękny widok z powodu żyzności gleby i wzorowej kultury.

Dnia 10. maja o godz. 6. z rana przybyliśmy do Phira, stolicy wyspy Thera ¹⁾ (dziś Santorin), której najwyższa góra Eliasza wynosi 567 m. W roku 198 przed Chr. wyłoniła się z morza wyspa Paläa Kaimeni, która z czasem czem raz bardziej się powiększała; w r. 1573 powstała wyspa Mikra Kaimeni i wreszcie w r. 1707—12 wyspa Nea Kaimeni, która ciągle jeszcze wydaje dym siarczany. Od połowy lutego roku 1866 w pobliżu Nea Kaimeni wynurzyły się dwie wyspy, mianowicie: wyspa Jerzego i Aphroessa, które z czasem złączyły się z Nea Kaimeni zapomocą ciągle wyrzucanej lawy. Wzdłuż wybrzeża w miejscu, gdzie lawa zwietrzała, dziś znajdują się winnice. Wina słyną z swej dobroci i po większej części wywożą je do Odessy, skąd sprowadzają drzewo i zboże. W starożytności wyspa ta miała przydomek *καλλιςτη*, a mieszkańcy jej założyli osadę Kyrene w Libyi. W tym samym czasie mieszkańcy stali po stronie Sparty. Jeszcze w wojnie Peloponeskiej Terejczycy są zwolennikami Sparty. Później popierali Ptolomeuszów, jak się okazuje z napisów odkrytych przy ostatnich wykopaliskach. Dopiero z początkiem ery chrześcijańskiej ginie wieść o wyspie Therze — prawdopodobnie wskutek wulkanicznych wybuchów wyspa opustoszała. Później

¹⁾ Hiller von Gärtringen, die archaische Kultur der Insel Thera, Vortr. geh. auf d. Philologenvers. zu Dresden, Berlin 1897. Tenże, Die Insel Thera im Altertum und Gegenwart, Berlin 1899. T. Garlicki, z naukowej wycieczki na wyspę Thera, (księga pamiątkowa ku uczczeniu prof. L. Ćwiklińskiego Lwów 1902).

należała pod władzę Wenecyan i dopiero w r. 1537 odebrał im tę wyspę Chaireddin Barbarossa. W najnowszych czasach zaczęto się napowrót zajmować tą wyspą głównie od chwili, gdy Friedrich Hiller von Gärtringen w r. 1896 rozpoczął tu wykopaliska, które ukończył w lecie roku 1900. Zasłużył się przy tych wykopaliskach także Paweł Wilski.

Stare miasto Tera leży na górze Messavuno. Ruiny tego miasta zasługują na uwagę głównie z tego względu, że są resztkami miasta greckiego, które w całości wykopano. Było to miasteczko, które cieszyło się pewnem znaczeniem w VIII. aż do VI. wieku przed Chr. Nie zostało tak nagle zasypane w czasie wybuchu wulkanu jak Pompeje, lecz pomimo zniszczenia i późniejszych przebudowań daje nam obraz starogreckiego górskiego miasta. Wykopaliska dotychczasowe umieszczone są prowizorycznie w budynku przy świątyni, skąd wkrótce mają być przeniesione do nowo zbudowanego muzeum.

Dziś prowadzi droga obok dwóch ołtarzów Apollina Pytyjskiego i Artemidy Pergaia Soteira do kaplicy Hagios Stefanos. Stąd idzie się do świętego okręgu Artemidora, gdzie znajdują się w skale wykute zwierzęta, lwy, orły, delfiny i liczne epigramy bez większej artystycznej wartości, lecz dobrze zachowane świadczą o naiwnej dumie ofiarodawcy. Powyżej świętego okręgu prowadzi starożytna droga, po której dochodzi się do propyleon, z którego pozostały 2 kolumny z antami. Stąd przychodzimy do dwupiętrowej budowli, która była prawdopodobnie kasarnią lub domem dowódcy załogi Ptolomeuszów. Od strony zachodniej przytyka gymnasium tej załogi. Stąd rozciąga się widok na górę Eliasza, na równinę na wyspie Thera, dalej na wyspy Karpatos, Nisyros, Ikarie i Tenos. Przed gimnazjum wolne miejsce, na którem stały rozmaite budynki. Obok znajdują się w skale wykute sale z malowanym stiukiem. Zachował się w części dach wsparty na sześciu kolumnach nad cysterną, z której zaopatrywano się w wodę. Dalej również w skale wykute znajdują się trzy świątynie: Izdy, Sarapisa i Anubis. W stronie wschodniej stała świątynia Dyonizosa i Ptolomeuszów, a w pobliżu Agora na trzech terasach, poprzęzynanych ulicami. Na północnej terasie wzniesiono w czasach rzymskich trzy budowle. Na południe od Agora jest ciepłe źródło, około którego stały pomniki, z których

zachowały się podstawy. Stąd prowadzi dobrze zachowana brukowana droga do świątyni Apollina Karnejosa. Dalej teatr, w którym miejsce dla widzów miało pięć klinów. Woda z orchestry odpływała do cysterny poniżej pierwszego rzędu siedzeń. Teatr ten jest $3\frac{1}{2}$ mniejszy od teatru Dionyzosa w Atenach i w niektórych szczegółach dobrze zachowany. Z głównej drogi wchodzi się do świątyni Apollina Pytyjskiego, w której później był kościół byzantyjski o 3 nawach. Dalej świątynia Izydy i masa murów z domów prywatnych, przy każdym domu cysterna, gdyż jedyne źródło na stoku góry Eliasza za daleko było, aby zadośćuczynić potrzebom miasta. Przy ołtarzu Ptolomeusza Euergetesa kończyło się miasto. Dalej na lewo jest wejście do przedsionka świątyni Apollina Karnejosa, która należała do najstarszych świątyń greckich. Składała się z pronaos, naos i dwóch bocznych adytoi, do których wchodziło się po schodkach. Posadzka w pronaos z drobnych kamyczków. Dalej na stoku góry było miejsce, na którym obchodzono uroczystości karneów, w czasie których przebywano w namiotach. Wreszcie przychodzi się do gimnazjum efebów, gdzie zachowało się mnóstwo napisów sporządzonych przez uczniów w czasach rzymskich. Powyżej znajdują się napisy na skale w miejscach ciemniejszych wapienia lepiej uwidocznione.

W muzeum prowizorycznie w Phira urządzonem znajdują się naczynia szklane znalezione w grobach chrześcijańskich obok naczyń z epoki stylu geometrycznego. Nadto głowy marmurowe Ptolomeusza, Marka Aureliusza, Afrodyty. Różne wazy z epoki geometrycznej, brązowe naczynia, różne przedmioty z terakoty z czasów przedhistorycznych, wielkie $\pi\omicron\theta\omicron\iota$ jak w Knossos. Stare napisy i z czasów chrześcijańskich. Natomiast nie ma tu nic z epoki hellenistycznej. W nowo zbudowanem muzeum znajdują się napisy, waga 3 min, 7 min i jednego talentu. W mieście z powodu braku drzewa, są dachy domów sklepione albo w łuk, albo też zupełnie płaskie.

Dnia 11. maja wieczorem przybyliśmy do wyspy Naxos. Następnego dnia zwiedziliśmy miasto, które leży amfiteatralnie na stoku góry. Na szczycie góry jest kościół katolicki o pięciu nawach z czasów średniowiecznych. Obok kościoła zachowało się kilka domów z średnich wieków. Tu też jest siedziba arcybiskupa katolickiego i mieszka 200 katolików, chociaż miasto liczy 1500 mieszkańców. Obok wyspy Naxos zachowały

się na małej wysepce drzwi starożytnej świątyni. W mieście Naxos ulice są wąskie, brudne, licho brukowane, miejscami nędznymi łukami kryte. Dachy domów płaskie i sklepione jak na wyspie Thera. Wyspa Naxos słynie z ogrodów kwiatowych.

O godz. 10 $\frac{1}{2}$ dnia 12. maja wyjechaliśmy z Naxos ku wyspie Paros, która ma wprawdzie mało wody, ale ma piękne winnice i sławne łomy marmuru. W r. 1899 Dr. O. Rubensohn przeprowadził wykopaliska z polecenia niemieckiego instytutu archeologicznego w Atenach.

Na niższym akropolis odkopano fundamenty starej jońskiej świątyni, której zachodnia część już w starożytności runęła do morza. Nadto zachowały się stopnie, po których wchodziło się do świątyni. Dziś na tem miejscu stoi kościół, którego jedną ścianę tworzy ściana celli dawnej świątyni. Widać również resztki cysterny, która była w dawnej świątyni. Asklepieion położone na pięknym wzgórzu. Tutaj było kilka źródeł, z których największe dziś jeszcze istnieje i wlewa swą wodę do basenu. Tu znaleziono statuę Apollina, która obecnie znajduje się w muzeum w Atenach. Pierwotnie była tu świątynia Apollina Pytyjskiego, następnie Asklepiosa. Zachowały się też fundamenty ołtarza. W śródmieściu zachował się podłużny mur z resztek słupów. Jestto sześcioboczna wieża. W jej wnętrzu Apsis kościoła, który należał do pałacu. W dolnej części wieży dziś znajduje się kościół.

Kościół Hekatonpyliani. W Apsis ołtarz kształtu baldachinu, stare kolumny. Pod ołtarzem znajduje się studnia. "Αγίος πύξ ma kształt starego proskenion z dwoma πύξες z drzewa, zresztą kamienne słupy z kamiennym architravem ze starych budowli. Z prawej strony stare baptisterium w kształcie krzyża. U wejścia do baptisterium studnia dawnej konstrukcyi. Obok kościoła małe muzeum, w którym znajdują się resztki z asklepieion, z świątyni Eileityja, kilka napisów, marmor Parium (ostatnia część), kilka naczyń, pomników grobowych. Przed kościołem kilka sarkofagów.

Dnia 13. maja z rana wróciliśmy do portu Piraeus, a stąd do Aten.

W Krakowie, w maju 1903 r.

Wojciech Błotnicki.

CZEŚĆ URZĘDOWA.

I.

GRONO NAUCZYCIELSKIE

przy końcu roku szkolnego 1902/3.

1. Pazdrowski Antoni, dyrektor, c. k. radca szkolny, uczył matematyki w kl. Va; tygodniowo godzin 4.
2. Błotnicki Wojciech, profesor, gospodarz klasy Vb, uczył j. łać. w kl. Vb, j. grec. w kl. Vb, VI; tygodniowo godzin 16.
3. Bogucki Michał, profesor, gospodarz kl. Va, uczył j. łać. w Va, j. grec. w kl. Va, IIIb; tygodniowo godzin 16.
4. Boratyński Ludwik, dr. fil., profesor, zawiadowca zbiorów do nauki historyi i geografii, uczył historyi i geografii w kl. I, IIIa+b, Vb, VI, VII; tygodniowo godzin 19.
5. Gutwiński Roman, profesor w VIII randze, członek Komisji fizyograficznej Akademii Um. krak., zawiadowca gabinetu historyi natur., uczył matem. w kl. IIIa, hist. nat. w kl. I, IIb, IIIa+b, Va+b, VI; tygodniowo godzin 17.
6. Jaglarz Jan, profesor w VIII randze, gospodarz kl. VI, zawiadowca bibl. naucz., uczył jęz. łać. w kl. VI, VII, języka grec. w kl. VII; tygodniowo godzin 15.
7. Kreiner Jan, dr. fil., profesor, zawiadowca czytelní niemieckich książek dla młodzieży, uczył jęz. niem. w kl. Va+b, VI, VII; tygodniowo godzin 16.
8. Ks. Ryłko Paweł, dr. św. teol., rzeczywisty nauczyciel religii, exhortator, uczył religii w kl. I, IIa+b, IIIa+b, IV, Va+b, VI, VII; tygodniowo godzin 20.

9. Wilkosz Jan, profesor, gospodarz kl. IV, zawiadowca bibl. dzieł polskich dla uczniów, uczył jęz. greck. w kl. IV, jęz. polsk. w kl. IV, Va+b, VI, VII, tygodniowo godzin 19.
10. Ziobrowski Stanisław, profesor w VIII randze, gospodarz kl. VII, zawiadowca gabinetu fizykalnego, uczył matematyki w kl. Vb, VI, VII, fizyki w kl. IV, VII, logiki w kl. VII; tygodniowo godzin 18.
11. Filasiewicz Witold, z. n., uczył matematyki w kl. IIIb, IV, jęz. polsk. w kl. I, IIa+b, geogr. i histor. w IIa; tygodniowo godzin 19.
12. Hanke Fryderyk, z. n., gospodarz kl. IIa, uczył jęz. niem. w kl. I, IIa+b, IV; tygodniowo godzin 20.
13. Jaworek Piotr, z. n., uczył jęz. niem. w kl. IIIa+b; tygodniowo godzin 8. (Miał zmniejszenie liczby godzin nauki szkolnej w II. półroczu).
14. Kannenberg Stanisław, z. n., gospodarz kl. IIb, uczył jęz. łać. w kl. IIb, geografii i historii w kl. IIb, IV, Va; tygodniowo godzin 19.
15. Lekszycki Antoni, z. n., z powodu choroby miał urlop w II. półroczu.
16. Sierosławski Jan, z. n., gospodarz kl. IIIb, uczył języka łać. w IIIb, IV, jęz. greck. w IIIa, jęz. polsk. w IIIb; tygodniowo godzin 20.
17. Smoleński Jerzy, z. n., gospodarz kl. I, uczył jęz. łać. w kl. I, matem. w kl. I, IIa+b, historii natural. w kl. IIa; tygodniowo godzin 19.
18. Stankiewicz Bronisław, z. n., gospodarz kl. IIIa, uczył jęz. łać. w kl. IIa, IIIa, jęz. polsk. w kl. IIIa; tygodniowo godzin 17.

Nauka religii możesz. odbywała się wspólnie z uczniami gimnazjum św. Anny. Uczył Ozyasz Thon, dr. fil., rabin, nauczyciel religii możesz. w c. k. gimnazjum św. Anny.

Nauczyciele przedmiotów nadobowiązkowych.

1. Bielawski Jan, dr. wszech nauk lekarskich, nauczyciel gimnastyki w c. k. gimnazyum św. Anny, uczył gimnastyki w 3 oddziałach po 2 godziny tygodniowo; razem tygodniowo 6 godzin. Nauka odbywała się w sali gimnastycznej w budynku gimn. św. Anny.
2. Boratyński Ludwik, j. w. uczył hist. kraju rodz. w I. półr. w kl. IIIa+b, VII, w II. półroczu w kl. IIIa+b, VI, VII; tygodniowo godzin 4.
3. Kannenberg Stanisław, j. w., uczył kaligrafii w 2 oddziałach; tygodniowo godzin 2 i hist. kraju rodz. w kl. IV; tygodniowo 1 godzinę.
4. Nennel Henryk, pryw. naucz. stenografii, uczył stenografii tygodniowo godzin 2.
5. Niepielski Stanisław, pryw. naucz. śpiewu, uczył śpiewu w 2 oddziałach; tygodniowo godzin 4.
6. Saski Sylweryusz, artysta-malarz, uczył rysunków w 2 oddziałach; tygodniowo godzin 4.
7. Tellier Gustaw, pryw. naucz. języka francuskiego, uczył języka francuskiego w 3 oddziałach; tygodniowo godzin 6.

Zmiany w gronie nauczycielskiem w ciągu roku szkol. 1902|3.

1. Rozporządzeniem z dnia 23. lipca 1902 L. 21.666, 21.667, przeniosła Wys. c. k. Rada szkol. kraj. zastępców nauczycieli:
a) Jana Walczaka w tym samym charakterze do c. k. gimnazyum w Wadowicach; *b)* Wojciecha Janczego w tym samym charakterze do c. k. gimnazyum w Nowym Sączu.
2. Rozporządzeniem z dnia 23. lipca 1902 L. 11.612 zamianowała Wys. c. k. Rada szkol. kraj. kandydata stanu nauczycielskiego, Witolda Maryana Filasiewicza, zastępcą nauczyciela w tutejszym zakładzie.
3. Reskryptem z dnia 9. czerwca 1902 L. 16.471, nadał J. E. Pan Minister W. i O. posady naucz. w tutejszym zakładzie:
a) Ziobrowskiemu Stanisławowi, c. k. profesorowi z gim-

nazyum w Jaśle, do matematyki i fizyki; b) Boguckiemu Michałowi, c. k. profesorowi z gimnazjum w Tarnowie, do filologii klasycznej.

4. Reskryptem z dnia 24. czerwca 1902 L. 16.325 zamianował J. E. Pan Minister W. i O. zastępcę naucz. w tutejszym zakładzie ks. dra Pawła Ryłkę, rzeczywistym nauczycielem religii w tutejszym zakładzie.
5. Zastępca nauczyciela, Piątkiewicz Bronisław, powołany został w dniu 1. października 1902 do odbycia jednorocznej służby wojskowej, przeto uwolniła go Dyrekcyja w dniu 30. września 1902, na jego własne żądanie, od pełnienia obowiązków nauczycielskich.
6. Zastępca naucz. Schmidt Wilhelm, otrzymał z początkiem drugiego półrocza 1902/3 posadę dyrektora w zakładzie ubogich sierot i starców imienia hr. Skarbka w Drohowyżu.
7. Rozporządzeniem z dnia 26. stycznia 1903 L. 2.570, 41.446 zamianowała Wys. c. k. Rada szkol. kraj. kandydatów stanu naucz., Bronisława Stankiewicza i Jerzego Smoleńskiego, zastępcami nauczycieli w tutejszym zakładzie.

II.

Plan nauki w roku szkolnym 1902/3.

A. Przedmioty obowiązkowe.

KLASA I.

Religia, 2 godziny tygodniowo. Zasady wiary i obyczajów.

Język łaciński, 8 godzin tygodniowo. Na podstawie ćwiczeń Steinera i Scheindlera: Odmiana prawidłowa imion i czasowników; ważniejsze przyimki i spójniki; ćwiczenia w tłumaczeniu z języka łacińskiego na polski i odwrotnie. Przygodna nauka o najważniejszych zasadach składni i stylistyki. Uczenie się na pamięć krótkich zdań i dłuższych ustępów (bajki, powiastki). Od listopada co tydzień zadanie szkolne, w II. półroczu także domowe.

Język polski, 3 godziny tygodniowo. Elementarna nauka o zdaniu pojedynczym i złożonym; elementarna nauka odmiany imienia i słowa; główne zasady pisowni (przy dyktatach); przygodna nauka składni i interpunkcji. Wyróżnienie czytanie ustępów tak prozaicznych jak i poetycznych; rozbiór, streszczanie ustępów i opowiadanie; na pamięć polecane ustępy. W I. półroczu dyktaty co tydzień; w II. dyktaty i wypracowania stylistyczne naprzemian, zrazu szkolne, przy końcu roku także domowe.

Język niemiecki, 6 godzin tygodniowo. Czytanie, uczenie się na pamięć słów, zwrotów i niektórych całych ustępów z wypisów Petelenza i Germana na kl. I.; rozmowa w języku niemieckim w formie pytań i odpowiedzi o rzeczach, w czytanych ustępie zawartych; retrowersja. Gramatyka według czytanej książki: Regularna odmiana imienia i słowa; główne

zasady składni w zdaniu głównem i pobocznem. Co tydzień zadanie szkolne. Tematy: dyktaty, pisanie z pamięci ustępów memorowanych, retrowersye.

Geografia, 3 godziny tygodniowo. Poglądowe zaznajomienie z zasadniczymi pojęciami geograficznymi. Dienne ruchy słońca w różnych porach roku, oryentowanie się w okolicy. Główne pojęcia o kształtach lądów i wód. Podział ludności pod względem pochodzenia i religii. Najważniejsze systemy górskie i rzeki, oraz państwa i posiadłości we wszystkich częściach świata. Ćwiczenia w czytaniu i rysowaniu map.

Matematyka, 3 godziny tygodniowo. (W I. półroczu arytmetyka, w II. półroczu arytmetyka i geometrya naprzemian). System dziesiętny. Liczby rzymskie. Cztery główne działania liczbami mianowanymi i niemianowanymi, całami i dziesiętnymi. Metryczny układ miar i wag. Działania liczbami wielorakimi. Podzielność liczb i ich rozkład na czynniki proste. Wspólny dzielnik, wielokrotność. Elementarna nauka o ułamkach zwyczajnych. Z geometryi: pojęcia zasadnicze, linia prosta, koło, kąty. Trójkąt (do przystawiania). Ćwiczenia domowe. Zadań szkolnych 3 w półroczu.

Historia naturalna, 2 godziny tygodniowo. Przez pierwsze 6 miesięcy kręgowce. Od marca świat roślinny.

KLASA IIa+b.

Religia, 2 godziny tygodniowo. Dzieje Starego Zakonu.

Język łaciński, 8 godzin tygodniowo. Uzupełnienie nauki z klasy I. o formach prawidłowych i nieodmiennych częściach mowy. Najważniejsze formy nieprawidłowe. Acc. i nom. c. infinitivo, gerundium i gerundivum, abl. abs., coniug. periphrastica. Składnia najpospolitszych zdań pobocznych. Ćwiczenia ustne i memorowanie jak w kl. I. Co miesiąc 3 zadania szkolne, 1 domowe.

Język polski, 3 godziny tygodniowo. Z gramatyki: Powtórzenie o zdaniu, materyału przerabianego w kl. I. Zdanie złożone, rodzaje zdań pobocznych. Uzupełnienie interpunkcyi i ortografii. Czytanie wypisów, deklamacya. Wypracowania stylistyczne 3 na miesiąc, naprzemian domowe i szkolne.

Język niemiecki, 5 godzin tygodniowo. Rozmówki w formie pytań i odpowiedzi na podstawie czytanych ustępów; retrowersja; uczenie się na pamięć wyrazów, zwrotów i całych ustępów. Powtórzenie odmiany regularnej i głównych zasad składni. Co tydzień zadanie, z tych jedno domowe na miesiąc.

Historia i geografia, 4 godziny tygodniowo. Dzieje starożytne, zwłaszcza Grecyi i Rzymu sposobem biograficznym. Geografia fizyczna i polityczna Azji i Afryki. Poziomy i pionowy układ Europy. Szczegółowa geografia Europy południowej i W. Brytanii. Ćwiczenia w rysowaniu szkiców kartograficznych.

Matematyka, 3 godziny tygodniowo. Powtórzenie i uzupełnienie o najw. wspólny dzielnik i najmn. wspólny wielokrotność. Systematyczna nauka o ułamkach zwyczajnych. Zamiana ułamków zwyczajnych na dziesiętne i odwrotnie. Stosunki, proporcje. Reguła trzech pojedyncza z zastosowaniem do proporcji. Wnioskowanie. Rachunek procentu pojedynczego. Z geometrii: osie symetrii dłużni i kątów, przystawianie trójkątów i zastosowanie tegoż. Najważniejsze właściwości koła, czworoboków i wieloboków. Ćwiczenia i zadania jak w klasie I.

Historia naturalna, 2 godziny tygodniowo. Przez pierwsze 6 miesięcy zoologia: ptaki, gady, płazy, ryby, skorupiaki i robaki, mięczaki, szkarłupnie, jamochłony i pierwoszczaki. Od marca świat roślinny.

KLASA IIIa+b.

Religia, 2 godziny tygodniowo. Dzieje Nowego Zakonu.

Język łaciński, 6 godzin tygodniowo. Z gramatyki (3 godziny tygodniowo): Systematyczna nauka o składni zgody, rządu i przyimków. — Ćwiczenia gramatyczno-stylistyczne. — Lektura (3 godziny tygodniowo) z Korneliusza Neposa żywotów wybranych. Co 14 dni zadanie szkolne, co 3 tygodnie domowe.

Język grecki, 5 godzin tygodniowo. Odmiana prawidłowa imion i czasowników aż do słów na μ z odpowiedniami ćwiczeniami ustnymi i piśmiennymi. Od połowy I. półr. i w II. półr. co 14 dni jedno zadanie, domowe i szkolne naprzemian.

Język polski, 3 godziny tygodniowo. Gramatyka (1 godzina). Składnia rzędu. Systematyczna nauka deklinacji. Powtórzenie części mowy i zasad ortografii i interpunkcji. Czytanie wzorów według wypisów, połączone z objaśnianiem i zdawaniem sprawy, deklamacja. Zadania 2 na miesiąc, naprzemian domowe i szkolne.

Język niemiecki, 4 godziny tygodniowo. Gramatyka: Systematyczna nauka o formach i składni rzędu. Czytanie ustępów z wypisów Petelenza i Germana na kl. III. z objaśnianiem formy i treści. Swobodniejsza reprodukcja ustępów objaśnionych. Uwzględnianie synonimów. Zadania 2 na miesiąc, domowe i szkolne naprzemian. Tematy: streszczenia, retrosywe, reprodukcje.

Historia i geografia, 3 godziny tygodniowo. (Naprzemian 1 godzina historii, 1 godzina geografii). Z historii: Wieki średnie sposobem biograficznym z szczególniejszem uwzględnieniem historii austriackiej. Z geografii: Szczegółowa geografia Europy środkowej, północnej i wschodniej (z wyłączeniem monarchii austriako węgierskiej), Ameryki i Australii. Ćwiczenia w rysowaniu szkiców map.

Matematyka, 3 godziny tygodniowo. (Naprzemian 1 godzina arytmetyki, 1 geometrii). Z arytmetyki: Cztery główne działania liczbami ogólnemi, całkowitemi i ułamkowemi. Podnoszenie do 2-giej potęgi i obliczanie drugiego pierwiastka. W zastosowaniu do obliczeń geometrycznych liczby niezupełne, skrócone mnożenie i dzielenie. Z geometrii: Porównanie, przemiana i podział figur. Pomiar powierzchni. Twierdzenie Pitagorasa. Najważniejsze zasady z podobieństwa figur płaskich. Ćwiczenia i zadania jak w kl. I.

Nauki przyrodnicze, 2 godziny tygodniowo. W I. półroczu fizyka: Pojęcia wstępne, ciepło i najważniejsze rzeczy z chemii nieorganicznej. W II. półr. mineralogia: Opisywanie i porównanie najważniejszych gatunków minerałów i skał ze szczególnem uwzględnieniem krajowych.

KLASA IV.

Religia, 2 godziny tygodniowo. Nauka o obrzędach Kościoła katolickiego.

Język łaciński, 6 godzin tygodniowo. Z gramatyki (3 godz. tygodniowo): Systematyczna nauka o czasach i trybach, infinitivus, oratio obliqua, participium, gerundium, supinum, spójniki — na podstawie stosownych ćwiczeń według książki Próchnickiego dla kl. IV. Prozodya i metryka z czytaniem Ovidyusza. Z lektury w kl. IVa: a) Caes. de bello Gall. I, 1—29, III, IV, VI. (1—10); b) Ovidii Metam.: Cztery wieki i Żywot własny. Co 14 dni zadanie szkolne, co 3 tygodnie zadanie domowe.

Język grecki, 4 godziny tygodniowo. Odmiana czasowników na „μᾶ” i czasowników nieprawidłowych na „ω”. Składnia. Tłumaczenie z języka greckiego na polski i odwrotnie. Co miesiąc dwa zadania, naprzemian domowe i szkolne.

Język polski, 3 godziny tygodniowo. Systematyczna nauka konjugacyi i składni w obrębie czasownika; systematyczna nauka o zdaniu złożonem i okresach. Nauka o wierszowaniu. Powtórzenie całej gramatyki w ogólnym zarysie. Czytanie wypisów jak w kl. III. Deklamacya. Dwa zadania na miesiąc, domowe i szkolne.

Język niemiecki, 4 godziny tygodniowo. Swobodna reprodukcya czytanych ustępów prozaicznych i poetycznych. Synonimika. Memorowanie. Z gramatyki: Systematyczna nauka o zdaniu złożonem i uzupełnienie składni rzędu. Co miesiąc dwa zadania, domowe i szkolne naprzemian. Tematy: Reprodukcyje, retrowersye, opowiadania, opisy i listy.

Historya i geografia, 4 godziny tygodniowo. Historya (2 godziny tygodniowo): dzieje nowożytne ze szczególnem uwzględnieniem dziejów monarchii austriacko-węgierskiej. Szczegółowa geografia monarchii austro-węgierskiej pod względem fizycznym i politycznym. Ćwiczenia w rysowaniu map.

Matematyka, 3 godziny tygodniowo. Z arytmetyki: równania pierwszego stopnia o jednej i więcej niewiadomych. Równania drugiego i trzeciego stopnia dwuwyrazowe, mające zastosowanie przy rozwiązywaniu zagadnień geometrycznych. Podnoszenie do trzeciej potęgi i obliczanie trzeciego pierwiastka. Reguła trzech złożona, reguła podziału. Z geometryi: stereometrya. Ćwiczenia i zadania jak w kl. I.

Fizyka, 3 godziny tygodniowo. Magnetyzm, elektryczność, mechanika ciał stałych, płynnych i lotnych, akustyka, optyka; najważniejsze wiadomości z geografii matematycznej i kosmografii.

KLASA Va+b.

Religia, 2 godziny tygodniowo. Dogmatyka ogólna.

Język łaciński, 6 godzin tygodniowo. Lektura (5 godzin tygodniowo): *a)* Livius ks. XXI. lektura domowa ks. XXII.; *b)* Owidii Metam. 3, 4, 5, 12, 14, 17, 18, 20, 27, Fasti 6, 11. Z Trenów ust. 3. Lektura domowa Met. 6, 22. Ćwiczenia gramatyczno-stylistyczne (1 godzina tygodniowo), na tle lektury, połączone z powtarzaniem i uzupełnianiem składni zgody i rzędu, tudzież nauki o właściwościach języka w używaniu poszczególnych części mowy. Co miesiąc zadanie szkolne.

Język grecki, 5 godzin tygodniowo. Lektura (4 godziny tygodniowo): *a)* Xenofonta Anab. ustępy: 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 10, 12; *b)* Homera Iliady ks. I. Lektura prywatna: z Chres. Xen. Anab. ustępy: 4, 9, 11, 16, 17, 18, z Iliady ks. III. Ćwiczenia gramatyczno-stylistyczne (1 godzina) na podstawie lektury Xenofonta. Zadań szkolnych 4 w półroczu.

Język polski, 3 godziny tygodniowo. Czytanie i rozbiór cenniejszych utworów z rozmaitych rodzajów poezji i prozy na podstawie wypisów. Wiadomości historyczno-literackie o czytanych pisarzach. W całości czytano Pana Tadeusza. Lektura prywatna: Mohort, Stare wrota, Ułas, Latarnik, Bartek zwycięzca, Hania, Stary sługa, Pójdźmy za Nim, Przez stepy, Orso, Listy z Afryki, Listy z Ameryki, Szkice historyczne Szajnochy, Drobne powieści Kraszewskiego, Nowele Prusa, powieści Orzeszkowej, Rodziewiczówny i tłumaczenia Odyńca. Zadań 7 w półroczu, naprzemian domowe i szkolne.

Język niemiecki, 4 godziny tygodniowo. Samodzielna reprodukcja na podstawie lektury wypisów, połączonej z objaśnieniami językowymi i rzeczowymi. Uczenie się na pamięć cenniejszych ustępów. Przygodne uzupełnianie wiadomości gramatycznych. W półroczu 7 zadań, 3 szkolne i 4 domowe. Tematy: Streszczenia ustępów czytanych, opowiadania, opisy, przekłady z innych języków.

Historia i geografia, 3 godziny tygodniowo. Dzieje starożytne, osobliwie Greków i Rzymian do podboju Italii, przy ciągłym uwzględnianiu geografii.

Matematyka, 4 godziny tygodniowo. Arytmetyka (2 godziny): Cztery zasadnicze działania. Podzielność liczb. Największy dzielnik i najmniejsza wielokrotność. Układy liczbowe. Ułamki zwyczajne i dziesiętne. Stosunki i proporcje. Równania pierwszego stopnia o jednej i więcej niewiadomych. Z geometrii: (2 godz.) planimetria. Ćwiczenia i zadania jak w kl. I.

Historia naturalna, 2 godziny tygodniowo. W I. półroczu mineralogia i geologia, w II. półroczu botanika.

KLASA VI.

Religia, 2 godziny tygodniowo. Dogmatyka szczegółowa.

Język łaciński, 6 godzin tygodniowo. Lektura (5 godzin w tygodniu): *a)* Sallust. De bello Jugurth., *b)* Cic. in Catil. I., *c)* Verg. Ecl. 1, 5, 9, Georg. 1, 4, 6, Aen. I. Lektura prywatna Sall. Catilina. Ćwiczenia gramatyczno-stylistyczne. Zadania jak w kl. V.

Język grecki, 5 godzin tygodniowo. Lektura: *a)* Hom. Iliady ks. VI, XVI, XVIII, (369—617), XXII i XXIV. Lektura domowa Hom. II. księgi: VII, X, XVII, XIX, XXI, XXIII. Z Herod. ks. VIII §§. 40—96. Lektura domowa ks. VII. Z ksen. Cyr. ustp. 6 i 8. Z pamiętników: Obrona Sokratesa. Gramatyka i zadania jak w kl. V.

Język polski, 3 godziny tygodniowo. Czytano dzieła literatury okresu I—V włącznie, podług wypisów Tarnowskiego i Wójcika. Lektura prywatna: „Heidensteina pamiętniki o wojnie moskiewskiej“. „Pamiętniki Paska“, Kitowicza. Trylogia Sienkiewicza, Rzewuskiego: „Listopad“, Tarnowskiego: „Pisarze polityczni XVI. w.“ i „Jan Kochanowski“, a nadto powieści Kraszewskiego, Prusa i Korzeniowskiego. Zadania jak w kl. V.

Język niemiecki, 4 godziny tygodniowo. Stylistyka i poetyka na tle lektury wypisów. W całości czytano Lessinga: „Minna von Barnhelm“, Körnera: „Zriny“. Zadania jak w kl. V.

Historia i geografia, 4 godziny tygodniowo. Historia rzymska od podboju Italii i dzieje średniowieczne w połączeniu z geografją.

Matematyka, 3 godziny tygodniowo. (Naprzemian arytmetyka i geometrya). Arytmetyka: Potęgi, pierwiastki, logarytmy i równania drugiego stopnia o jednej niewiadomej. Geometrya: Stereometrya, goniometrya i trygonometrya do rozwiązania trójkątów prostokątnych włącznie. Zadania i ćwiczenia domowe jak w kl. V.

Historia naturalna, 2 godziny tygodniowo. Zoologia w połączeniu z zasadami anatomii i fizjologii ludzkiej.

KLASA VII.

Religia, 2 godziny tygodniowo. Etyka chrześcijańsko-katolicka.

Język łaciński, 5 godzin tygodniowo. Lektura (4 godziny): a) Vergil. Aeneis ks. II, VI, IX. Prywatna lektura: ks. X—XII. b) Cicero p. Milone. Laelius. Prywatna lektura: De imperio C. Pompei, Cato Maior. Ćwiczenia gramatyczno-stylistyczne (1 godzina). Zadania jak w kl. V.

Język grecki, 4 godziny tygodniowo. Lektura: a) Demostenesa mowy: Olynt. A, O Pokoju, Sprawy Chersoneskie. Prywatna lektura: Olynt. B, Γ, Filipika I, II. b) Homer Odyss. ks. VI. (v. 150) IX, XIII, XVIII. Prywatna lektura: ks. I, II, III, IV. Zadania i gramatyka jak w kl. V.

Język polski, 3 godziny tygodniowo. Literatura okresu VI. i VII. według wypisów szkolnych. W całości przeczytano: „Powrót Posła“ J. U. Niemcewicza, „Barbarę Radziwiłłównę“ Felińskiego, pisma A. Mickiewicza, J. Słowackiego, „Marya“ Malczewskiego, „Śluby panieńskie“ Fredry. Lektura prywatna: większe powieści Prusa, Szkice historyczne Kubali, Kallenbacha „Adam Mickiewicz“, P. Chmielowskiego „Szkice literackie“, Tretiaka „Mickiewicz w Kownie“, Pisma Orzeszkowej, powieści Korzeniowskiego, Kraszewskiego; Utwory dramatyczne: Rydla, Wyspiańskiego, Fredry: „Geldhab“, „Damy i Huzary“, „Jowialski“, „Nikt mnie nie zna“; powieści Żeromskiego, Powieści poetyczne Byrona; Dramata Szekspira, Corneille'a, Racine'a. Zadań 5 w półroczu.

Język niemiecki, 4 godziny tygodniowo. Pogląd na dzieje piśmiennictwa niemieckiego aż do Klopstocka. Dokładniejsza, na lekturze wypisów oparta, znajomość epoki klasycznej do r. 1794, ze szczególnem uwzględnieniem Lessinga i Her-

dera. W całości czytano w szkole: Göthego „Hermann und Dorothea“, z Schillera „Maria Stuart“, Wielanda „Oberon“ (w wyjątkach). Obowiązkowa lektura domowa: Goethego „Götz von Berlichingen“ i Szekspira „Macbeth“. Prywatnie czytano dramaty Lessinga, Goethego, Schillera i. i. Zadań 5 na półrocze, 3 domowe, 2 szkolne. Tematy: charakterystyki, rozprawki, sprawozdania z lektury szkolnej lub domowej.

Historia i geografia, 3 godziny tygodniowo. Historia nowożytna.

Matematyka, 3 godziny tygodniowo. Z arytmetyki: Równania kwadratowe i wykładnicze o jednej i kilku niewiadomych; równania nieoznaczone; szeregi; rachunek procentu składanego; kombinacje, dwumian Newtona. Z geometrii: Trygonometria wraz z zastosowaniem; geometria analityczna w płaszczyźnie. Ćwiczenia i zadania jak w kl. V.

Fizyka, 3 godziny tygodniowo. Mechanika ciał stałych, płynnych i lotnych, ciepło i chemia.

Logika, 2 godziny tygodniowo. Logika elementarna.

B. Przedmioty nadobowiązkowe.

Historia kraju rodzinnego, wykładana w kl. III, IV, VI (w drugim półroczu) i VII po 1 godz. tygodniowo. Dzieje Polski, Rusi i Litwy: w kl. III. od czasów najdawniejszych do końca XV. w.; w kl. IV. dalszy ciąg do końca XVIII. w. w kl. VI. od czasów najdawniejszych do Kazimierza Wielkiego; w kl. VII. dalszy ciąg do roku 1696.

Język francuski, w trzech oddziałach po 2 godziny tygodniowo.

Oddział I. Nauka czytania i tłumaczenia według „Ćwiczeń francuskich“ Jana Amborskiego, 1-ej części do stronnicy 30-tej. — Ważniejsze zasady gramatyczne. — Rozmówki na tle przerobionego materiału. — Ćwiczenia ortograficzne na tablicy i w zeszytach.

Oddział II. Dalszy ciąg nauki na zasadzie tego samego planu co w I-ym oddziale, według tej samej książki od stronnicy 30-tej do końca. — Nadto powtórzenie materiału przerobionego w I-ym oddziale; krótkie dyktaty; łatwiejsze opowiadania i deklamacje. Zadania domowe.

Oddział III. Dalszy ciąg nauki według „Ćwiczeń francuskich“ Jana Amborskiego, drugiej części. — Ćwiczenie w płynnem i poprawnem czytaniu. — Nauka gramatyki z uwzględnieniem przeważnie konjugacji nieregularnych czasowników. Dyktaty; tłumaczenia; opowiadania dowolne opracowane w domu, oraz konwersacya i zadania domowe.

Śpiew, w 2 oddziałach, po 2 godziny tygodniowo. Oddział I. Próba głosu, system liniowy, alfabet muzyczny, klucze i ich znaczenie w muzyce. Ćwiczenia głosu na podstawie sekund, tercy i t. d., aż do oktawy. Gamy krzyżkowe i bemołowe, ich skład wewn. i porównanie z gamą dyatoniczną e-dur. Gamy molowe, krzyżkowe i bemołowe, porównanie ich z durowemi. Gama chromatyczna i jej znaczenie w śpiewie. Ćwiczenia głosowe w tonacjach majorowych i minorowych, oraz podwójnych pasaży. Stopniowe śpiewanie jedno- dwu- i trzygłoskowych pieśni kościelnych i świeckich. Oddział II. Ćwiczenia głosu na podstawie gamy dyatonicznej i pasaży złożonych. Nauka o odpowiednich tonacjach i pierwszym ich pokrewieństwie. Harmonia, akordy trzy- i czterogłosowe. Ćwiczenia głosu skombinowane. Akordy cztero-dźwiękowe, należące do konsonansów naturalnych. Cieniowanie i moderowanie w śpiewie. Praktyczne ćwiczenia w wykonywaniu trzy- i czterogłosowych mszy i pieśni kościelnych, oraz pieśni świeckich polskich i obcych kompozytorów.

Rysunki, w 2 oddziałach po 2 godziny tygodniowo. Oddział I.: Linie proste, krzywe, ich układ rytmiczny w połączeniu z motywami roślinnemi. Ogólne pojęcia o perspektywie prostej, rysowanie brył geometrycznych. Oddział II.: Ornamenta z modeli gipsowych.

Kaligrafia, w 2 oddziałach po 1 godzinie tygodniowo. Pismo zwyczajne łacińskie podług metody Nowickiego i niemieckie podług metody Greinera.

Gimnastyka, w 3 oddziałach, po 2 godziny tygodniowo. Ćwiczenia rzędowe w miejscu i pochodzie, ćwiczenia wolne i z przyborami, ćwiczenia na przyrządach, ćwiczenia wspólne bez przyborów i z przyborami, bieg, gry i zabawy.

Stenografia, w 2 oddziałach, po 1 godzinie tygodniowo. Oddział I. Alfabet, tworzenie zgłosek i wyrazów. Wyrażanie samogłosek w wyrazach. Zrostki. Zrostki obce. Końcówki. Skracanie wyrazów. Znaczniki. Opuszczanie nieistotnych części słów. Oddział II. Wszystkie sposoby skracania zdań.

Na naukę języka ruskiego uczęszczali uczniowie tutejszego zakładu do c. k. gimnazjum III. w Krakowie. Nauki tegoż przedmiotu udzielał tamże Łepski Bohdan, z. n. gimnazjum św. Jacka w Krakowie.

III.

Tematy wypracowań piśmiennych.

a) W języku polskim.

KLASA Va.

1. Powódź, jako żywioł niszczący, (dom.).
2. Spór Agamemnona z Achilesem, (szkol.).
3. Korzyści żeglugi, (dom.).
4. Uroczystości pogrzebowe u starych Litwinów, (szkol.).
5. Jakie uczucia budzi widok Wawelu w sercach każdego Polaka, (dom.).
6. Ogólny obraz Litwy według wstępu „Pana Tadeusza“, (szkol.).
7. Rozkład wewnętrzny dworu Soplicowskiego. (Według I ks. P. Tadeusza, szkol.).
8. Szlachta XVIII w. według poznanych wyjątków z powieści Korzeniowskiego i Rzewuskiego, (szkol.).
9. Las pod względem estetycznym. (Według P. Tadeusza, dom.).
10. Szlachta Dobrzyńscy i ich znaczenie w historii polskiej, (szkol.).
11. Pierwsze chwile letniego wieczoru po zachodzie słońca. (Obrazek estetyczny, dom.).
12. Stepy Nebraski w porze letniej. (Według lektury, szkol.).
13. Ukraina u Zaleskiego. (Według przeczytanych dumek, dom.).
14. Podać zwięzłą treść satyry Krasickiego p. t. „Marnotrawstwo“, (według lektury, szkol.).

KLASA Vb.

1. Wrażenia z ostatnich wakacyj, (dom.).
2. Rozmowa Litawora z Rymwidem, (szkol.).
3. Wyjaśnić myśli zawarte we wierszu Konst. Gaszyńskiego: „Tęsknota za krajem“, (dom.).

4. Pogrzeb Hektora, (szkol.).
5. Koleje życia Latarnika, (na podstawie nowelki H. Sienkiewicza, dom.).
6. Opis polowania, (według IV ks. P. Tadeusza, szkol.).
7. Przebieg obrad u Maćka w Dobrzynie, (dom.).
8. Młodość Jacka Soplicy, (szkol.).
9. Wiejski kościółek na tle przyrody wiosennej. (Obrazek estetyczny, dom.).
10. Poranek letni na wsi, (według P. Tadeusza, szkol.).
11. Wschód księżyca w czasie nocy letniej, (obrazek est., dom.).
12. Krakusowy gród i jego początki, (według lektury, szkol.).
13. Zwyczaje weselne u ludu krakowskiego, (według Wiesława Brodzińskiego, dom.).
14. Wykazać ślady klasycznego Rzymu w dzisiejszym Rzymie, (według lektury, szkol.).

KLASA VI.

1. Znaczenie wody w przyrodzie, (dom.).
2. Stosunek „Żywota pocziwego człowieka“ Reya do „Dworzanina“ Górnickiego, (szkol.).
3. Kolebka a trumna, (porównanie, dom.).
4. Stanowisko St. Orzechowskiego w literaturze politycznej XVI w., (szkol.).
5. Konieczność satyry w Polsce w XVI w., (dom.).
6. Znaczenie III chóru w Odprawie posłów greckich J. Kochanowskiego, (szkol.).
7. Przezco zdobył sobie J. Kochanowski pierwszorzędne stanowisko w literaturze polskiej XVI w., (szkol.).
8. Kozaczyzna w powieści H. Sienkiewicza: „Ogniem i mieczem“, (szkol.).
9. Pisarze polityczni XVI a XVII w. (charakterystyka porównawcza, dom.).
10. Charakter poezji rycerskiej na podstawie poznanych wyjątków z Piotra Kochanowskiego, (szkol.).
11. Jacek Soplica a Kmicic, (charakterystyka porównawcza, dom.).
12. Myśli zawarte we wierszu W. Kochowskiego: „Królewska na tron droga“, (szkol.).

13. Satyra u Kochanowskiego a Opalińskiego, (według poznanych utworów, dom.).
14. Zagłoba a Pasek, (charakterystyka porównawcza, szkol.).

KLASA VII.

1. Charakterystyka stronnictwa postępowego w komedyi Niemcewicza: „Powrót Posła“, (szkol.).
2. I nieszczęście może być dla człowieka nauką, (dom.).
3. Klasycyzm a romantyzm w Grażynie, (szkol.).
4. Przyroda w „Panu Tadeuszu“, (dom.).
5. Mickiewicz jako mistrz słowa i wieszcz narodowy w pieśni Wajdeloty, (szkol.).
6. Improwizacya Konrada jako punkt kulminacyjny w twórczości poetyckiej A. Mickiewicza, (szkol.).
7. Ukraina w poezyi A. Malczewskiego, (dom.).
8. Ukrainizm w poezyi polskiej i jego charakterystyczne znamiona, (szkol.).
9. Komizm i jego rozwój w komedyi Al. Fredry: „Śluby panieńskie“, (dom.).
10. Świat fantastyczny w Balladynie, a świat realny i ich wzajemne oddziaływanie na siebie.

b) W języku niemieckim.

KLASA Va.

1. Über die Regierungsform in Altägypten, (dom.).
2. Eine Übersetzung aus dem Polnischen, (szkol.).
3. Kyros des Jüngeren Vorbereitungen zum Kampfe um den persischen Königsthron, (dom.).
4. Die wichtigsten Bauwerke im alten Athen, (szkol.).
5. Des Winters Leiden und Freuden, (dom.).
6. Die römischen Katakomben, (szkol.).
7. Der Nutzen des Eisens, (dom.).
8. Die Geschichte des Wortes „Barbar“, (dom.).
9. Im Bauch des Walfisches. (Nach Lukians „Wahrer Geschichte“), (szkol.).
10. Der Untergang der griechischen Freiheit, (dom.).

11. Der Lauf des Tigrisstromes, (szkol.).
12. Die Ansichten der Alten über die Person und die Werke Homers, (dom.).
13. Der Kampf der Horatier mit den Kuriatiern, (szkol.).
14. Die Zerstörung Karthagos, (dom.).

KLASA Vb.

1. Über die charakteristischen Bauwerke Ägyptens, (dom.).
2. Eine Übersetzung aus dem Polnischen, (szkol.).
3. Eine Hasenjagd zu Wasser, (dom.).
4. Die Handelsbeziehungen der Phönizier, (szkol.).
5. Der Gedankengang in dem Gedichte „die Glücklichen“ von Feuchtersleben, (dom.).
6. Der Panathenäenzug, (szkol.).
7. Die nordamerikanischen Erdölquellen, (dom.).
8. „Des Vogels Rat“ von Josef von Hammer-Purgstall. (Inhaltsangabe, dom.).
9. Lykurgs Gesetzgebung. (Auf Grund der Schullektüre, szkol.).
10. Der Eroberungszug Alexander des Grossen und seine Folgen für den Orient. (Auf Grund des Schulunterrichtes, dom.).
11. Wie Nikolaus Suchowolski die Aufträge seines Herrn erfüllte. („Der alte Diener“ von Sienkiewicz, szkol.).
12. Welchen Umständen verdankte Rom die Vorherrschaft in Italien? (dom.).
13. Altrömische Mahlzeiten, (szkol.).
14. Über die Verwendung der fossilen Kohle, (dom.).

KLASA VI.

1. Menelao's Abenteuer auf der Insel Pharos, (dom.).
2. Eine Übersetzung aus dem Lateinischen, (szkol.).
3. Der Zusammenbruch der republikanischen Staatsform in Rom, (dom.).
4. Die Entdeckungsreise des Pytheas von Massalia, (szkol.).
5. Freund und Schmeichler, (dom.).
6. Der Untergang des ostgothischen Reiches in Italien, (szkol.).
7. Inhaltsangabe der Schillerischen Ballade: „Der Graf von Habsburg“, (dom.).

8. Die Bedeutung des Papstes Innocenz III in der Geschichte, (dom.).
9. Der Schild des Achilles. Nach Ilias XVIII, (szkol.).
10. Szigeths Fall. (Nach Körners „Zriny“, dom.).
11. Der Gedankengang in Lessings Gesellschaftslied: „Der Tod“, (szkol.).
12. Welche Gründe bestimmen Tellheim, die geplante Verbindung mit Minna von Barnhelm aufzugeben? (dom.).
13. Kurze Lebensgeschichte des tollen Invaliden Francoeur, (szkoln.).
14. Inhaltsangabe der Schillerischen Ballade „der Taucher“, (dom.).

KLASA VII.

1. Just und Paul Werner in Lessings „Minna von Barnhelm“. (Ein Vergleich, dom.).
 2. Durch welche Umstände wurde die Blüte der mittelalterlichen deutschen Literatur herbeigeführt? (szkol.).
 3. Die Folgen der Reformation für Deutschland, (dom.).
 4. Über die Gattung des Goethe'schen Gedichtes „Hermann und Dorothea“, (szkol.).
 5. Haus und Hof des Wirtes „zum goldenen Löwen“, (dom.).
 6. Welche Folgen erwuchsen für Götz aus seiner Beteiligung am Bauernkriege? (Auf Grund der Schullektüre, dom.).
 7. Die Folgen des spanischen Erbfolgekrieges für die österreichische Hausmacht, (szkol.).
 8. Wie reift bei Macbeth der Gedanke an Königsmord zur Tat, (dom.).
 9. Der Verlauf der Staatsratsitzung zu Westminster nach Schillers „Maria Stuart“ II Aufzug, (szkol.).
 10. Quo semelest imbuta recens servabit odorem testa diu, (dom.).
-

IV.

Wykaz książek szkolnych na rok 1903/4.

Klasa I. Religia. Wielki katechizm religii katolickiej dla szkół średnich diecezji krakowskiej. — **Język łaciński.** Samolewicz, Zwięzła gramatyka języka łacińskiego. Wydanie 2—4. — Steiner i Scheindler, Ćwiczenia łacińskie dla I. kl. Wyd. 2. i 3. — **Język polski.** Konarski, Zwięzła gramatyka języka polskiego. — Próchnicki i Wójcik, Wypisy polskie dla I. kl. Wydanie 2. i 3. — **Język niemiecki.** German i Petelenz, Ćwiczenia niemieckie dla I. kl. Wyd. 2—5. — **Geografia.** Benoni i Tatomir, Krótki rys geografii. Wydanie 6. i 7. (Nowe wydanie w druku). — **Matematyka.** Brzostowicz, Początki arytmetyki i algebry. Część I. Wyd. 1., 2. i 3. — Moćnik-Maryniak, Geometrya pogładowa. Część I. Wydanie 6. i 7. — **Historia naturalna.** Nowicki-Limbach, Zoologia. Wydanie 6—9. Rostafiński, Botanika szkolna na klasy niższe. Wydanie 4.

Klasa II. Religia. Ks. Dąbrowski, Historia biblijna zakonu starożytnego. Wydanie 1—4. — **Język łaciński.** Samolewicz, Zwięzła gramatyka języka łacińskiego. Wydanie 1—4. — Steiner i Scheindler, Ćwiczenia łacińskie dla II. klasy. Wydanie 1—2. — **Język polski.** Konarski, Zwięzła gramatyka języka polskiego. — Próchnicki i Wójcik, Wypisy polskie dla II. kl. Wydanie 1. i 2. — **Język niemiecki.** German i Petelenz, Ćwiczenia niemieckie dla klasy II. Wydanie 1—3. — **Geografia i historia powszechna.** Baranowski i Dziedzicki, Geografia powszechna. Wyd. 8. — Semkowicz, Opowiadania z dziejów powszechnych. Część I. Wydanie 1. i 2. — **Matematyka.** Baraniecki, Podręcznik arytmetyki i algebry.

Część I. i II. — Moćnik-Maryniak, Geometrya poglądowa. Część I. Wyd. 6. i 7. — **Historia naturalna.** Nowicki-Limbach, Zoologia. Wydanie 8, 9, 10. — Rostafiński, Botanika szkolna na klasy niższe. Wyd. 4.

Klasa III. Religia. Ks. Dąbrowski, Historia biblijna zakonu nowego. Wyd. 1—3. — **Język łaciński.** Samolewicz-Sołtysik, Gramatyka języka łacińskiego. Część II. Wyd. 5—7. — Próchnicki, Ćwiczenia łacińskie dla klasy III. Wydanie 2. i 3. (Wydanie 4. w druku). — Cornelius Nepos. Wyd. Kłaka. — **Język grecki.** Ćwikliński, Gramatyka języka greckiego. — Taborski-Winkowski, Ćwiczenia greckie. — **Język polski.** Małecki, Gramatyka języka polskiego. Wyd. 9. — Czubek-Zawiliński, Wypisy polskie dla kl. III. — **Język niemiecki.** German i Petelenz, Ćwiczenia niemieckie dla klasy III. Wydanie 1—3. — Jahner, Deutsche Grammatik. Wyd. 2. — **Geografia i historia powszechna.** Baranowski i Dziedzicki, Geografia powszechna. Wyd. 6—9. — Semkowicz, Opowiadania z dziejów powszechnych. Cz. II. — Rawer, Dzieje ojczyste. Wyd. 1. i 2. — **Matematyka.** Baraniecki, Początki arytmetyki algebry. Cz. III. i IV. — Moćnik-Maryniak, Geometrya poglądowa. Cz. II. Wydanie 3—6. — **Fizyka.** Kawecki i Tomaszewski, Fizyka dla niższych klas szkół średnich. Wyd. 2. i 3. — **Historia naturalna.** Wiadomości z mineralogii dla klas niższych.

Klasa IV. Religia. Ks. Jougan, Liturgika katolicka. Wyd. 1. i 2. — **Język łaciński.** Samolewicz-Sołtysik, Gramatyka języka łacińskiego. Część II. Wyd. 5—7. — Próchnicki, Ćwiczenia łacińskie dla kl. IV. Wyd. 1. i 2. — Caesar, Commentarii de bello Gallico. Wyd. Terlikowski. — Ovidius. Wyd. Sedlmayer-Bednarski. — **Język grecki.** Ćwikliński, Gramatyka języka greckiego. — Taborski-Winkowski, Ćwiczenia greckie. — **Język polski.** Małecki, Gramatyka języka polskiego szkolna. Wyd. 8. — Czubek-Zawiliński, Wypisy polskie dla kl. IV. — **Język niemiecki.** German i Petelenz, Ćwiczenia niemieckie dla kl. IV. Wyd. 1. i 2. — Jahner, Deutsche Grammatik. Wyd. 2. — **Geografia i historia powszechna.** Semkowicz, Opowiadania z dziejów powszechnych. Część III. Wyd. 1. i 2. — Bononi-Majerski,

Geografia austr.-węgierskiej monarchii. Wyd. 2. i 3. — Rawer Dzieje ojczyście. Wydanie 1. i 2. — **Matematyka.** Baraniecki, Początki arytmetyki i algebry. Część III. i IV. Moćnik-Maryniak, Geometrya pogładowa. Część II. Wyd. 3—6. — **Fizyka.** Kawecki i Tomaszewski, Fizyka dla niższych klas szkół średnich. Wydanie 2. i 3.

Klasa V. Religia. Ks. Jeż, Nauka wiary. — **Język łaciński.** Livius, wyd. Zingerle-Majchrowicz. Ovidius, wyd. Sedlmayer-Bednarski. — Samolewicz-Sołtysik, Gramatyka języka łacińskiego. Część II. Wydanie 5—7. — **Język grecki.** Fiderer, Chrestomatya z pism Xenofonta. Wydanie 1—9. Homera Iliada. Część I. Wyd. Scheindler-Sołtysik. — Ćwikliński, Gramatyka języka greckiego. — **Język polski.** Próchnicki, Wzory poezyi i prozy. Wyd. 2. — **Język niemiecki.** Petenz und Werner, Deutsches Lesebuch für die fünfte Classe. Wyd. 2. — **Geografia i historia powszechna.** Zakrzewski, Historia powszechna. Część I. Wydanie 1—4. — **Matematyka.** Dziwiński, Zasady algebry. Wyd. 2. — Moćnik-Maryniak, Geometrya dla wyższych klas. Wyd. 3—5. — **Historia naturalna.** Łomnicki, Mineralogia i geologia. Wyd. 3—5. Rostafiński, Botanika szkolna dla klas wyższych.

Klasa VI. Religia. Ks. Jougan, Dogmatyka szczegółowa. — **Język łaciński.** Sallustius, Catilina. Wyd. Klimscha-Sołtysik. — Vergilius, wyd. Eichler-Rzepiński. — Cicero, Catilina, wyd. Kornitzer-Sołtysik. — Samolewicz-Sołtysik, Gramatyka języka łacińskiego. Część II. Wyd. 5—7. — **Język grecki.** Fiderer, Chrestomatya z pism Xenofonta. Wyd. 1—3. — Homera Iliada. Część I. i II. Wyd. Scheindler-Sołtysik. — Herodot. Wyd. Terlikowski. — Ćwikliński, Gramatyka języka greckiego. — **Język polski.** Wypisy polskie St. Tarnowskiego i J. Wójcika. Część I. Wydanie 2. — **Język niemiecki.** Petenz und Werner, Deutsches Lesebuch für die sechste Classe. Göthe: Hermann und Dorothea. Lessing: Minna von Barnhelm. — **Geografia i historia powszechna.** Zakrzewski, Historia powszechna. Część I. Wydanie 1. i 2. Część II. Wyd. 1. i 2. Część III. 1903. Wyd. 1. i 2. — Lewicki, Zarys dziejów Polski i krajów ruskich. Wyd. 1., 2. i 3. — **Matematyka.** Baraniecki,

Algebra. — Moćnik-Maryniak, Geometrya dla wyższych klas. Wyd. 3. i 4. — Kranz, Tablice logarytmów pięciocyfrowych. — **Historia naturalna.** Petelenz, Zoologia dla klas wyższych szkół średnich. Wydanie 1. i 2.

Klasa VII. Religia. Ks. Szczeklik, Etyka katolicka. — **Język łaciński.** Cicero: Laelius, De imperio Cn. Popei. Wyd. Kornitzer-Sołtysik, Vergilius, wyd. Eichler-Rzepiński. — Samolewicz-Sołtysik, Gramatyka języka łacińskiego. Część II. Wyd. 5—7. — **Język grecki.** Homera Odyssea, wyd. Pauly-Wotke, Demostenes, wyd. Wotke-Schmidt. — Ćwikliński, Gramatyka języka greckiego. — **Język polski.** Wypisy polskie Tarnowskiego i Wójcika. Część I. Wyd. 1. i 2. — Wypisy polskie Tarnowskiego i Próchnickiego. Część II. Wydanie 1. i 2. — **Język niemiecki.** Petelenz und Werner, Deutsches Lesebuch für die siebente Classe. Schiller: „Jungfrau v. Orleans“ wydanie Graesera, Shakespeare: „Julius Caesar“, Schiller: „Wallenstein“ (trylogia), wydanie Freytaga. — **Geografia i historia powszechna.** Zakrzewski, Historia powszechna. Część III. — Lewicki, Zarys dziejów Polski i krajów ruskich. Wyd. 1., 2. i 3. — **Matematyka.** Baraniecki, Algebra. — Moćnik-Maryniak, Geometrya dla wyższych klas. Wyd. 3. i 4. — Kranz, Logarytmy. — Kranz, Zadania i zagadnienia z geometryi i arytmetyki dla klas wyższych. — **Fizyka.** Kaweck i Tomaszewski, Fizyka dla wyższych klas szkół średnich. Wydanie 1. i 2. — Tomaszewski, Chemia. Wyd. 2. i 3. — **Propedeutyka Filozofii.** Kozłowski, Logika elementarna.

Klasa VIII. Religia. Ks. Jougan, Historia kościoła katolickiego. Wyd. 1. i 2. — **Język łaciński.** Horatius. Wyd. Sas. — Tacitus. Wyd. Staromiejski. — Samolewicz-Sołtysik, Gramatyka języka łacińskiego. Część II. Wyd. 5—7. — **Język grecki.** Platon: Apologia, Kriton. Wyd. Lewicki. — Sofokles: Antygona. Wyd. Majchrowicz. — Homera Odyssea. Wyd. Jezienicki. — Ćwikliński, Gramatyka języka greckiego. — **Język polski.** Wypisy polskie Tarnowskiego i Próchnickiego. Część II. Wyd. 1. i 2. — **Język niemiecki.** Petelenz-Werner, Deutsches Lesebuch für die achte Classe. — Goethe: „Iphigenie auf Tauris“. — Schiller: „Wilhelm Tell“,

wyd. Graesera. — Schiller: „Wallenstein“ (trylogia), wyd. Freytaga. — **Geografia i historia powszechna.** Głabiński-Finkel, Historia i statystyka austriacko-węgierskiej monarchii. — Lewicki, Zarys dziejów Polski i krajów ruskich. Wyd. 1., 2. i 3. — **Matematyka.** Baraniecki, Algebra. — Mochnik-Maryniak, Geometrya dla wyższych klas. Wyd 3, 4. i 5. — Kranz, Logarytmy. — Kranz, Zadania i zagadnienia z arytmetyki i geometrii dla klas wyższych. — **Fizyka.** Kawecki i Tomaszewski, Fizyka dla wyższych klas szkół średnich. — **Propedeutyka filozoficzna.** Lindner-Kulczyński, Wykład psychologii.

Stan zbiorów naukowych.

1. Biblioteka.

a) Biblioteka dla nauczycieli.

Biblioteka dla nauczycieli obejmuje podręczników szkolnych dzieł razem 390 w 551 tomach.

W bieżącym roku szkolnym zakupiono:

Książek szkolnych 12. — Wilhelm Braune: Althochdeutsche Grammatik. — Fr. Węzyk: Sofoklesa Edyp Król, Eneida Wergilego. — Czubek: Lirycy greccy. — Szmurło: Iliada Homera. — Kubik: Realerklärung und Anschauungsunterricht bei der Lektüre Ciceros. — Malfertheiner: Realerklärung und Anschauungsunterricht der griechischen Klassiker, I Teil. — Ameis Hentze: Homers Odyssee 2 t. — J. Krassing: Lateinische Stilübungen. — Strzemcha: Geschichte der deutschen National-Literatur. — Dr. L. German: Przegląd dziejów literatury powszechnej, tom 3-ci. — Dr. Paweł Popiel: Satyry i Listy Horacego. — Wyspiański: Wyzwolenie. — Dr. Otto Willmann: Philos. Propädeutik. — Dr. W. Levin: Methodischer Leitfaden für den Anfangsunterricht in der Chemie. Dr. M. Schuster: Geometrische Aufgaben. — Dr. Bardeny: Aufgabensammlung. — Ignacy Kranz: Zbiór zadań matematycznych dla klas wyższych szkół średnich. — Dr. Lubarsch: Technik des chemischen Unterrichts. — M. Bobrzyński: Statut Rady szkolnej krajowej galicyjskiej.

Zakład prenumeruje czasopisma:

1) Biblioteka Warszawska. — 2) Przegląd polski. — 3) Poradnik językowy. — 4) Pamiętnik literacki. — 5) Kwartalnik histo-

ryczny. — 6) Przewodnik bibliograficzny. — 7) Zeitschrift für den physikalischen und chemischen Unterricht.

Otrzymano w darze:

Wydawnictwa Akademii Umiejętności w Krakowie z roku 1903. — Z c. k. Rady szkolnej krajowej: Ks. Stanisław Załęski: „Jezuici w Polsce“, tomów 3, vol. 5. — Sprawozdanie c. k. Rady szkolnej krajowej w latach szk. 1875—1883, 1884—1888. — Polskie słownictwo chemiczne, uchwalone przez Akademię Um. w Krakowie. — Monatshefte für Mathematik und Physik, rocznik XIII. — Z Magistratu miasta Krakowa: Statystyka miasta Krakowa, zeszyt VIII. — Od Wydziału Towarzystwa nauczycieli szkół wyższych: Dr. Jezienicki: Ianicii, Cochanovii, Sarbievii carmina selecta.

b) Biblioteka dla młodzieży.

Biblioteka dla młodzieży obejmuje:

a) dzieł polskich	408 w 491 tomach
b) „ niemieckich	92 „ 154 „

Razem dzieł 500 w 645 tomach

W bieżącym roku szkol. zakupiono:

a) Dzieła polskie: 1. Kubala: Szkice historyczne, 2 tomy. — 2. Kraszewskiego powieści, dzieł 13. — 3. Korzeniowskiego, dzieł 5. — 4. Bolesława Prusa: Lalka, 2 tomy. — 5. Tretiak: Młodość Mickiewicza, 2 tomy. — 6. Jeż: Uskoki, 2 tomy. — 7. Henryk Rzewuski: Listopad, Pan Soplica. — 8. Ks. Morowski: Celowość w naturze. — 9. Flammarion: Niebo. — 10. Aureli Urbański: Utwory poetyczne, Miatież. — 11. Czajkowski: Powieści kozackie. — 12. St. Bełzy, 4 dzieła. — 13. Juliusz Słowacki: Poezye, 4 tomy. — 14. Ks. Badeni: Św. Stanisław Kostka. — 15. Ks. Cepay: Żywot św. Alojzego Gonzagi. — 16. W. Pola, 2 dzieła. — 17. Lenartowicz: Lirenka. — 18. Przyborowski: Na oceanie spokojnym, Rubin Wezyrski. — 19. Morawska: Z życia małych dzieci. — 20. Lam, 2 dzieła. — 21. J. Wilkosz: Dziady Mickiewicza, Rozbiór Irydyona, Rozbiór Nieboskiej komedyi. — 22. Zdzichowski: Byron i jego wiek. — 23. P. Chmielowski: Współcześni poeci polscy. — 24. Konopnicka: Wesole chwile. — 25. Arcy-

działa polskich i obcych pisarzy, 5 tomików. — 26. Wigura: Złotobrody Emir. — 27. Koszutski: Św. Jan Kostka. — 28. M. Rodziewiczówna: Straszny dziadunio, Klejnot. — 29. Esteja: Kto zwyciężca. — 30. Deotyma: Panienska z okienka. — 31. Przygody Jakóba Prawdzica. — 32. Klemens Junosza: W sieci pajęczej, Nowele i Obrazki. — 33. Garczyński: Poezye. — 34. Gebarski: Robinson Tatrzański. — 35. Julian Klaczko: Wieczory Florenckie.

b) Dzieła niemieckie: 1. Herder: Der Cid. — 2. Lessing: Nathan der Weise, Miss Sara Sampson. — 3. Sammlung Göschel: dzieł 16. — 4. Hermann Sudermann: Frau Sorge. — 5. Alexander v. Humboldt: Kosmos. — 6. Klaus Bernhard: Der Pfandfinder. — 7. Wieland: Oberon. — 8. Hebbel's Werke. — 9. Göthes Werke. — 10. Bürger's Werke. — 11. Uhland's Werke. — 12. Kleist's Werke. — 13. Lenau's Werke. — 14. L. Anzengruber's Werke. — 15. Tenera: Indische Fahrten. — 16. Pederzani Weber: Kleine Knaben—Grosse Helden. — 17. Franz Hoffmann's Ausgewählte Erzählungen. — 18. Neumann: Auf der Flucht. — 19. Schiller's Werke. — 20. Raimund's Werke.

Książki tak polskie jak i niemieckie wypożyczano co tydzień.

Książek polskich wypożyczyło w ciągu całego roku szkolnego:

Z klasy	I.	28	uczniów	213	książek
"	II.	65	"	609	"
"	III.	51	"	486	"
"	IV.	41	"	260	"
"	V.	53	"	329	"
"	VI.	36	"	226	"
"	VII.	28	"	125	"
Razem 302 przeczytało 2248 książek					

Książek niemieckich wypożyczyło w ciągu całego roku szkolnego:

Z klasy	II.	20	uczniów	53	książek
"	III.	25	"	97	"
"	IV.	19	"	35	"
"	V.	28	"	87	"
"	VI.	13	"	21	"
"	VII.	12	"	48	"
Razem 117 uczniów 341 książek					

Prócz tego klasa VII ma wspólną własną biblioteczkę, z której korzystają uczniowie klas wyższych.

2. Gabinet fizykalny.

Gabinet fizykalny posiada z końcem roku szkolnego 1903, 217 numerów przyrządów i narzędzi. W ostatnim roku zakupiono narzędzi za 30 K. 15 h., chemikaliów i przyborów szklanych do doświadczeń chemicznych za 193 K. 50 h.

3. Gabinet historii naturalnej.

	Przybyło w r. bieżącym :	Posiada z końcem b. r. :
1. Szkieletów, czaszek, innych kości . . .	—	17
2. Okazów zw. kręgowych wypchanych . . .	—	30
3. " " " spiryтусowych . . .	—	17
4. Owadów: gablotek	—	3
słoików	—	3
5. Okazów zw. innych: spirytusowych . . .	—	23
" " " suchych	—	5
6. Modeli: zoologicznych	—	6
" botanicznych	—	29
" mineralogicznych	16	20
7. Okazów minerałów i skał	—	225
8. Tablic { zoologicznych	—	39
botanicznych	—	29
mineral. i geologicz.	—	5
9. Preparatów mikroskopowych	—	15
10. Zielników	—	1
Tablic z zasuszonymi roślinami	—	4
11. Mikroskopów	—	1
12. Narzędzi i przyborów do urządzania zbiorów i ich ochrony	—	37
13. Odczynników i przyrządów do badań	—	5

4. Gabinet geograficzno-historyczny.

Gabinet geograficzno-historyczny posiada obecnie 85 numerów inwentarza, obejmujących 212 sztuk obrazów i map. W osta-

- tnim roku szkolnym zakupiono: 1. Kiepert: Alt-Griechenland. —
2. Kiepert: Italia antiqua. — 3. Kiepert: Das römische Reich. —
4. Hölzels geographische Charakterbilder, 2 obrazy.

5. Gabinet rysunkowy.

Gabinet rysunkowy posiada obecnie 51 sztuk modeli, ornamentów i odlewów gipsowych. W roku szkolnym 1902/3 zakupiono ornamentów i modeli gipsowych za 131 Koron.

VI.

Fizyczny rozwój młodzieży.

Głównym warunkiem dla fizycznego rozwoju młodzieży jest, aby budynek szkolny, w którym młodzież znaczną część swego wieku przebywa, był higienicznie urządzony, wygodny i do potrzeb szkolnych zastosowany. Zakład tutejszy takiego budynku nie posiada, mieści się w części budynku P. Götza w lokalnościach na I i II piętrze, a na parterze pod salami szkolnemi znajduje się drukarnia. To umieszczenie zakładu jest z wielu względów niedogodne, nie odpowiada koniecznym potrzebom szkoły, a na zdrowie młodzieży i nauczycieli oddziaływa bardzo szkodliwie. Potrzeba nowego budynku szkolnego jest więc, ze względu na zdrowie młodzieży, rzeczą konieczną i pilną.

Nauka gimnastyki, jako przedmiotu nadobowiązkowego, odbywa się w sali gimnastycznej gimnazjum św. Anny pod kierunkiem nauczyciela gimnastyki tegoż zakładu, Dra Jana Bielawskiego. Na ćwiczenia gimnastyczne zapisało się 80 uczniów, z tych uczęszczało przy końcu roku szkolnego 68.

W miesiącach letnich, począwszy od 1 maja, uczęszczała młodzież regularnie 3 razy tygodniowo na gry i zabawy szkolne, urządzone przez fachowych nauczycieli w parku Dra Jordana. Uczniowie okazują do tych zabaw coraz więcej ochoty i biorą w nich udział z każdym rokiem liczniejszy. W b. r. uczęszczało na nie z tutejszego zakładu 240 uczniów. Oprócz tego odbywały pojedyncze klasy niższe wycieczki do pobliskich okolic Krakowa pod kierunkiem nauczycieli. Niekiedy wyruszała młodzież gromadnie pod przewodnictwem nauczycieli na błonia, gdzie przy odgłosie bębnow i trąb odbywała marsze i różne musztry.

VII.

Ważniejsze rozporządzenia Władz szkolnych.

1. Prezydium c. k. Rady szkol. krajowej, okólnikiem z dnia 22 lipca 1902 l. 421, poleca Dyrekcyom, aby przy wpisach zachęcały młodzież polską do nauki języka ruskiego.
2. C. k. Rada szkol. krajowa, okólnikiem z dnia 5 czerwca 1902 l. 12823, ogłasza odpis reskryptu c. k. Namiestnictwa we Lwowie z dnia 7 maja 1902 l. 84743, wystosowanego do Rektoratu c. k. Uniwersytetu w Krakowie. W myśl powyższego reskryptu przedmioty, sprowadzane do c. k. zakładów naukowych z zagranicy, a nie stanowiące rekwizytów inwentarskich, jak n. p. produktu chemiczne, nie są wolne od cła.
3. C. k. Rada szkol. kraj., okólnikiem z dnia 23 października 1902 l. 12493, ogłasza reskrypt c. k. Ministerstwa W. i O., z dnia 21 kwietnia 1902 l. 84, w sprawie ubrania służbowego dla stałych sług szkolnych.
4. Prezydium c. k. Rady szkol. krajow., okólnikiem z dnia 8 grudnia 1902 l. 597, wzywa Dyrekcyę i Grona naucz., by wpływały na łagodzenie antagonizmów między młodzieżą obu narodowości, kraj nasz zamieszkujących.
5. C. k. Rada szkoln. kraj., okólnikiem z dnia 5 grudnia 1902 l. 39479, ogłasza reskrypt c. k. Ministerstwa W. i O. z dnia 12 listopada 1902 l. 2342, w sprawie przeprowadzenia reskryptu całego c. k. Ministerstwa z dnia 15 października 1902 o stosunkach służbowych i płacach sług pomocniczych.
6. C. k. Rada szkol. kraj., okólnikiem z dnia 18 grudnia 1902 l. 24628, ogłasza reskrypt c. k. Ministerstwa W. i O. z dnia 29 lipca 1902 l. 24189 w sprawie zwalczania gruźlicy.

7. C. k. Namiestnictwo, okólnikiem z dnia 27 marca 1903 l. 1651, ogłasza reskrypt c. k. Ministerstwa spraw wewn. z dnia 13 marca 1903 l. 1651 w sprawie regulaminu o wydawaniu legitymacyj na koleje państwowe dla czynnych c. k. urzędników, sług Dworu i Państwa, tudzież dla emerytowanych c. k. urzędników.

VIII. Statystyka uczniów.

UWAGA: Liczby mniejsze po prawej stronie u góry, oznaczają uczniów prywatnych.

	K L A S A										Razem
	I	II		III		IV	V		VI	VII	
		a	b	a	b		a	b			
1. Liczba uczniów.											
Przy końcu r. sz. 1901/2 było . . .	83	43	41	32	33	76	46	—	37	—	391
Na początku r. sz. 1902/3 przyjęto publ. i prywat.	45	43	45	37	39	52	38	38	41	36	414
W ciągu roku wstąpiło	3	3	2	2	1	1	1	3	2	2	20
Razem przyjęto w roku sz. 1902/3 .	48	46	47	39	40	53	39	41	43	38	434
a mianowicie:											
1) Z innych zakładów:											
a) z promocyą	40	8	4	2	5	1	6	8	4	7	85
b) bez promocyi	5	1	—	2	1	—	6	4	—	—	19
2) Z tutejszego zakładu:											
a) z promocyą	—	30	39	33	31	47	26	27	38	31	302
b) bez promocyi	3	7	4	2	3	5	1	2	1	—	28
Razem jak wyżej	48	46	47	39	40	53	39	41	43	38	434
W ciągu roku wystąpiło	7	2	4	1	2	7	4	5	3	1	36
Z końcem r. sz. 1902/3 było zatem .	41	44	43	38	38	46	35	36	40	37	398
Miedzy nimi było:											
a) publicznych	41	42	43	38	38	46	33	34	38	35	388
b) prywatnych	—	2	—	—	—	—	2	2	2	2	10
2) Według miejsca urodzenia było:											
Z Krakowa	17	5	17	11	10	5	7	7	11	13	103
Z W. Ks. Krakowskiego	6	10	5	5	9	10	—	6	5	4	60
Z Galicyi	16	25	18	18	18	25	22	18	16	13	189
Z innych prowincyj austr.-węgier. .	—	—	1	—	—	—	—	—	—	4	5
Ze Szlaska pruskiego	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Z W. Ks. Poznańskiego	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Z Królestwa Polskiego	1	2	2	3	1	4	3	2	6	1	25
Z Litwy	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Z Rosyi	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	2
Z Rumunii	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Razem	41	42	43	38	38	46	33	34	38	35	388
3. Według języka ojczystego było:											
Polaków	41	41	41	37	37	44	32	32	38	33	376
Rusinów	—	—	—	1	1	2	1	2	—	1	8
Czechów	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	2
Niemców	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	2
Razem	41	42	43	38	38	46	33	34	38	35	388
4. Według wyznania religii było:											
Religii rzymsko-katolickiej	36	39	41	36	34	42	29	30	35	31	355
» grecko-katolickiej	1	—	—	1	1	2	1	2	—	1	9
» ewang. (ang.)	—	—	1	—	—	1	—	—	2	—	4
» mojżeszowej	4	3	1	1	3	1	3	2	1	3	22
Razem	41	42	43	38	38	46	33	34	38	35	388

		K L A S A										Razem
		I	II		III		IV	V		VI	VII	
			a	b	a	b		a	b			
5. Wiek uczniów:												
Lat 11 miało	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12
» 12 »	12	12	8	—	—	—	—	—	—	—	—	32
» 13 »	11	11	18	11	11	—	—	—	—	—	—	62
» 14 »	2	5	5	9	4	3	—	—	—	—	—	28
» 15 »	2	6	4	9	9	6	2	5	—	—	—	43
» 16 »	2	6	3	4	9	19	6	2	9	—	—	60
» 17 »	—	1	3	4	2	13	11	15	15	9	—	73
» 18 »	—	—	1	1	2	4	7	6	7	5	—	33
» 19 »	—	—	—	—	1	1	4	3	2	9	—	20
» 20 »	—	1	—	—	—	—	3	2	4	6	—	16
» 21 »	—	—	1	—	—	—	—	1	—	5	—	7
» 22 »	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	2
Razem	41	42	43	38	38	46	33	34	38	35		388
6. Według miejsca pobytu rodziców było:												
a) miejscowych	20	13	30	19	13	21	9	12	22	22		181
b) zamiejscowych	21	29	13	19	25	25	24	22	16	13		207
Razem	41	42	43	38	38	46	33	34	38	35		388
7. Klasyfikacya:												
a) Z końcem roku szk. 1902/3												
I stopień z odznaczeniem	5	6	2	6	5	2	—	3	3	7		39
I stopień	29	32 ¹	33	28	27	38	25	28	27	24		291 ¹
II stopień	2	4	2	1	1	2	2	1	2	2		19
III stopień	1	—	3	1	—	—	1	1	2 ¹	—		9 ¹
Do egzaminu poprawczego przeznaczono	4	0 ¹	3	2	5	3	5	1	4	2		29 ¹
Nie klasyfikowano	—	—	—	—	—	1	0 ²	0 ²	0 ¹	0 ²		1 ⁷
Razem	41	42 ²	43	38	38	46	33 ²	34 ²	38 ²	35 ²		388 ¹⁰
b) Dodatek do klasyfikacyi za r. 1902												
Do egzaminu poprawczego przeznaczono	8	3	3	2	4	5	—	—	4	—		29
Z tych egzaminu złożyło	8	3	3	2	4	5	—	—	4	—		29
Z tych egzaminu nie złożyło	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		—
Według tego ostateczny wynik klasyfikacyi za rok szk. 1902:												
I stopień z odznaczeniem	5	4	2	2	3	6	5	—	7	—		34
I stopień	65	32	32	25	25	53 ²	35	—	26	—		293 ²
II stopień	7	3	6	2	4	11	3 ¹	—	—	—		36 ¹
III stopień	6	3	—	2	1	2 ²	2	—	1 ²	—		17 ⁴
Razem	83	42	40	31	33	72 ⁴	45 ¹	—	34 ²	—		380 ⁷
8. Opłaty szkolne:												
Opłatę szkolną złożyło: *)												
w I półroczu	21	10	13	9	10	11 ²	12 ¹	10	4 ¹	10		110 ⁴
w II półroczu	16	18	14	16	13	19	11	10	10	12		139
Uwolnionych od opłaty było:												
w I półroczu	23	31	32	29	29	41	26	25	36	25		297
w II półroczu	26	24	29	22	25	27	24	25	28	23		253
Taksę wstępną (po 4-20 K.) złożyło	47	10	5	4	6	1	12	12	4	6		107
Datek (po 2 K.) na zbiory nauk. złożyło	48	46	47	39	40	53	39	41	43	38		434
Datek (po 1 K.) na gry i zabawy szkolne złożyło	33	35	34	26	28	25	29	25	26	25		286

*) Opłata szkolna wynosiła w I półroczu 4560 K., w II półroczu 5560 K., razem 10120 K. Taksy wstępne wynosiły 449-40 K., datki na zbiory naukowe 868 K., taksy za duplikaty świadectw 4 K., razem 1321-40 K.

	K L A S A										Razem
	I	II		III		IV	V		VI	VII	
		a	b	a	b		a	b			
9. Uczęszczenie na naukę przedmiotów nadobowiązkowych:											
a) Na historję kraju rodz. uczęszczało	—	—	—	38	38	46	—	—	38	35	195
b) » kaligrafię . . . »	27	24	20	—	—	—	—	—	—	—	71
c) » gimnastykę . . . »	14	10	9	1	3	2	13	8	8	—	68
d) » rysunki . . . »	6	3	5	4	3	3	1	1	—	—	26
e) » śpiew . . . »	7	6	8	9	1	5	4	6	9	7	62
f) » język francuski . . »	—	—	—	4	3	4	4	6	9	—	30
g) » stenografię . . . »	—	—	—	4	1	5	4	6	1	—	21
h) » język ruski . . . »	—	—	—	—	—	10	6	2	12	—	30
10. Stypendya :											
Pobierało stypendya z fundacyi :											
a) Księżnej Montleart po 600 K. rocznie	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1200 K.
b) Stupnickich i Jankowskich po 400 K. rocznie	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	800 »
c) Żurakowskiego 525 K. rocznie .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	525 »
d) Samuela Głowińskiego po 315 K. rocznie	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	1575 »
e) Andrzeja Żalchockiego styp. szlacheckie 231 K. rocznie . . .	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	231 »
f) Ks. Jana Pitonia 134 K. rocznie	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	134 »
Razem . . .	1	—	—	—	1	1	1	1	3	4	4465 K.
11. Zapomogi:											
a) Wydział Rady pow. w Chrzanowie udzielał zapomóg po 100 K. i jednemu uczniowi w II półr. 50 K.	—	1	—	1	3	—	—	—	—	—	500 K.
b) Wydział Rady pow. w Gorlicach udzielał zapomóg jednemu uczniowi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	100 »
c) Wydział Rady pow. w Krakowie udzielił jednorazową zapomogę po 50 K. . .	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	100 »
d) Arcybractwo Miłosierdzia i Banku pob. z fundacyi śp. Józefa Dąbrowskiego . . .	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	120 »
Razem . . .	—	3	—	1	4	1	—	—	—	2	870 K.

12. Pomoc koleżeńska uczniów.

PRZYCHÓD.

1. Pozostałość z poprzedniego roku	106'57 K.
2. Datki złożone przy wpisach:	
WP. Chmurski	złożył 3'00 „
„ Herbst	„ 4'00 „

Do przeniesienia 113'57 K.

Z przeniesienia 113:57 K.

WP. Damski	złożył	7:60 "
" Grabowski	"	2:40 "
" Kossak Wojciech	"	15:64 "
" Doleżał	"	1:00 "
" Niemetz	"	17:20 "
" Bocheński	"	2:00 "
" Lipowski	"	6:20 "
" Goldfinger	"	3:40 "
Wna Pani Bortnikowa	"	3:00 "
" " Wawreczkowa	"	6:00 "
" " Meissnerowa	"	5:00 "
" " Zaleska	"	5:20 "
Uczeń kl. IIa Kutylowski	"	2:00 "
" " IIIa Kłopotowski	"	2:00 "
" " IIIa Jedliński	"	2:20 "
" " IV Liniewicz	"	17:20 "
" " Vb Pochwalski	"	4:00 "
" " VI Kondolewicz	"	5:00 "
Uczniowie wszystkich klas drobnymi datkami złożyli		125:63 "
3. W ciągu roku szkolnego złożyli:		
WPan Profesor Dr. Boratyński		5:00 "
" Gadulski		10:00 "
" Prof. Schmidt Wilhelm		12:00 "
" " Smoleński Jerzy		14:00 "
" Dyr. Pazdrowski		25:00 "
X. Y.		9:00 "
N. N. przez PP. Urszulanki		6:00 "
PP. Profesorowie gimn. IV		15:50 "
Uczniowie różnych klas		52:02 "
4. Za wypożyczone a nie zwrócone książki z pomocy koleżańskiej zapłacili uczniowie		
		7:60 "
5. Przy wypożyczaniu książek złożyli uczniowie		9:40 "
6. Z puszkii umieszczonej w sali konferencyjnej		3:23 "
7. Z odczytu Prof. Błotnickiego o swej podróży po Grecyi, wygłoszonego w budynku szkolnym dla uczniów klas wyższych		
		10:00 "
Do przeniesienia		524:99 K.

	Z przeniesienia	524·99 K.
8.	Z 2 wykładów o A. Mickiewiczu i J. Słowackim, wygłoszonych przez ucznia kl. VII Ogrodzińskiego wobec uczniów klas wyższych	9·83 "
9.	Ks. Katecheta Dr. Ryłko zebrał drobnymi datkami od uczniów:	
	Z klasy I	2·10 "
	" IIa	3·91 "
	" IIb	2·72 "
	" IIIa	6·73 "
	" IIIb	5·34 "
	" IV	3·43 "
	" Va	3·19 "
	" Vb	7·48 "
	" VI	5·17 "
	" VII	3·74 "
	Razem	578·63 K.

WYDATKI.

1.	Księgarni Krzyżanowskiego za książki szkolne zapłacono	345·15 K.
2.	Dodano na opłatę szkolną 3 uczniom	40·00 "
3.	Na ubranie dla ubogich uczniów	74·00 "
4.	Na żywność dla ubogich uczniów	23·80 "
5.	Na opłacenie pomieszkania dla ubogich uczniów	10·00 "
	Razem	492·95 K.
	Pozostaje na rok następny	85·68 K.

A. Pazdrowski.

Ks. Dr. Paweł Ryłko.

IX.

Kronika zakładu.

Rok szkolny 1902/3 rozpoczęto uroczystym nabożeństwem w kościele św. Anny w dniu 3 września.

Egzamina wstępne do klasy I. odbyły się z końcem roku szkolnego 1901.

W roku szk. 1902/3 przybyła klasa VII, było więc 7 głównych klas i 3 równorzędne, razem 10 oddziałów.

Profesor Dr. Kreiner Jan, otrzymał urlop od 4 do 24 września 1902, rozp. c. k. Rady szk. kr. z dnia 12 września 1902 L. 28955, celem odbycia kuracji w Krynicy.

Dnia 9 września 1902 odbyło się żałobne nabożeństwo za duszę ś. p. Cesarzowej Elżbiety, jako w rocznicę Jej śmierci; taksamo dnia 19 listopada 1902, jako w dzień Jej imienin.

Profesor Gutwiński Roman, rozp. c. k. Rady szk. kr. z dnia 14 września 1902 L. 28007, otrzymał trzeci dodatek pięcioletni.

Profesor Błotnicki Wojciech, rozp. c. k. Rady szk. kr. z dnia 15 września 1902 L. 27975, otrzymał drugi dodatek pięcioletni.

W dniach 30 września i 1 października 1902 przystąpiła młodzież do spowiedzi i Komunii św.

Dnia 3 listopada 1902 umarł uczeń klasy I. Krzyżanowski Henryk. W obrzędzie pogrzebowym wzięła udział młodzież całego zakładu, tudzież w żałobnym nabożeństwie, za jego duszę odprawionem w dniu 6 listopada 1902.

Wydział Rady powiatowej krakowskiej, uchwałą z dnia 18 listopada 1902 L. 2949, udzielił wsparcia dwom uczniom tut. zakładu po 50 K na mundurki.

Wydział Rady powiatowej w Gorlicach udzielił jednemu uczniowi z kl. VII. zapomogę w kwocie 100 K, wypłacaną mu w 10 ratach miesięcznych.

Wydział Rady powiatowej w Chrzanowie udzielał zapomóg:

a) w I półroczu 5 uczniom, pochodzącym z tamtejszego powiatu, po 10 K miesięcznie;

b) w II półroczu 6 uczniom po 10 K miesięcznie; razem udzielił zapomóg 550 K.

Dnia 8 grudnia 1902 urządziła młodzież uroczysty wieczorek muzykalno-deklamacyjny ku uczczeniu pamięci Adama Mickiewicza.

Dnia 23 grudnia 1902 umarł uczeń klasy IV. Wieroński Tadeusz. Dnia 3 stycznia 1903 odbyło się za jego duszę żałobne nabożeństwo, w którym uczestniczyła młodzież całego zakładu.

Dnia 20 stycznia i 15 czerwca 1903 przysłuchiwał się nauce religii w różnych klasach Ks. Kanonik Dr. Czesław Wądołny, Komisarz biskupi do nauki religii w tut. zakładzie.

Reskr. c. k. Ministerstwa W. i O., z dnia 14 stycznia 1903 L. 127, otrzymał z. n. Jaworek Piotr zniżenie liczby godzin nauki szkolnej w II półr. roku szk. 1902/3.

W celu przysporzenia funduszków dla wsparcia biednych uczniów, urządził profesor Błotnicki, dnia 7 lutego 1903, odczyt dla uczniów klas wyższych o swej podróży po Peloponezie.

JE. Pan Minister W. i O., reskr. z dnia 16 lutego 1903 L. 4206, udzielił urlopu choremu z. n. Antoniemu Lekszyckiemu na II półrocze r. szk. 1902/3.

W dniach 19—24 lutego 1903 odbył lustrację zakładu c. k. Inspektor szkół średnich JW. Pan Dr. Ludumił German.

Dnia 22 lutego 1903 uczestniczyła młodzież wraz z Gronem nauczycielskiem w uroczystym nabożeństwie, odprawionem w kościele św. Anny ku uczczeniu 25 letniego Jubileuszu Papieża Leona XIII.

Uczeń kl. VII. Ogrodziński Wincenty wygłosił w marcu, wobec kolegów i uczniów klas wyższych, dwa wykłady z literatury polskiej o A. Mickiewiczu i J. Słowackim, na cele pomocy koleżeńskiej.

W dniach 11, 12. i 13. marca odbyła młodzież rekolekcyę i spowiedź wielkanocną.

Rada m. Krakowa wybrała, w dniu 20 listopada 1902, jako członków deputacyi miejskiej dla tutejszego gimnazjum na okres trzechletni radców miejskich: Radcę Dworu, prof. Dr. Henryka

Jordana, Katyńskiego Zdzisława i Wiceprezydenta miasta Dr. Walentego Staniszewskiego. Grono nauczycielskie wybrało do tejże dęputacyi profesorów Jaglarza Jana i Ziobrowskiego Stanisława.

W czerwcu przystąpiła młodzież po raz trzeci w bież. roku szk. do spowiedzi i Komunii św.

Dnia 27 czerwca była młodzież wraz z Gronem nauczycielskiem na nabożeństwie żałobnem za spokój duszy ś. p. cesarza Ferdynanda.

Rok szkolny 1902/3 zakończono dnia 28 czerwca uroczystem nabożeństwem.

X.

Klasyfikacya uczniów.

za II. półrocze roku szkolnego 1902/3.

KLASA I.

Uczniów klasyfikowanych 41.

Stopień pierwszy z odznaczeniem:

Banach Stefan.
Kłoczek Stanisław.
Krzyżanowski Juliusz.
Stępowski Bronisław.
Wilkosz Witold.

Stopień pierwszy:

Anczakowski Mieczysław.
Błasiak Ludwik.
Bortnik Jan.
Brochocki Roman.
Czerski Henryk.
Dobrzański Lucyan.
Dwornicki Adam.
Dziama Jan.
Guzikowski Stefan.
Izdębski Ignacy.
Jaśkiewicz Władysław.

Kampler Ignacy.
Langmann Zygmunt.
Mach Maryan.
Makowski Stanisław.
Mroczek Andrzej.
Nosek Stanisław.
Obrubański Adam.
Orkisz Maryan.
Ostrowski Henryk.
Pietrzak Ludwik.
Przeworski Konstanty.
Rogoyski Michał.
Schmid Henryk.
Skowroński Tadeusz.
Wanicki Ignacy.
Wiśniewski Józef.
Wiśniewski Stanisław.
Załęski Jerzy.

Stopień drugi otrzymało 2, stopień trzeci 1; do egzaminu po-prawczego po feryach przeznaczono 4.

KLASA IIA.

Uczniów klasyfikowanych 42.

Stopień pierwszy z odznaczeniem:

Hercuń Mikołaj.
Kosturek Rudolf,
Kwolik Paweł.
Nowak Julian.
Potocki Kazimierz.
Wyszatycki Roman.

Stopień pierwszy :

Birnbaum Karol.
Cetis Bronisław.
Chmielewski Zygmunt.
Ciepielowski Karol.
Cudzich Ludwik.
Cygan Michał.
Feill Aleksander.
Hauser Wilhelm.
Kornreich Hirsch.
Kostecki Józef.
Krygler Stanisław.
Kursa Antoni.

Kutyłowski Alfred.
Leibel Hirsch.
Like Antoni.
Masibrodzki Mikołaj.
Meissner Tadeusz.
Miętka Kazimierz.
Muszyński Tadeusz.
Nalepa Zygmunt.
Piotrowski Władysław.
Popiel Alfred.
Putek Kazimierz.
Rapacz Andrzej.
Rothwein Zygmunt.
Schattanek Władysław.
Starmach Michał.
Szwaja Jan.
Tesarz Alfred.
Teslar Stanisław.
Ulrych Franciszek.
Wojakowski Wacław.

Stopień drugi otrzymało 4 uczniów.

KLASA IIB.

Uczniów klasyfikowanych 43.

Stopień pierwszy z odznaczeniem:

Karabuła Franciszek.
Rumiński Zygmunt.

Stopień pierwszy :

Berski Ludwik.
Bialikiewicz Ludwik.
Chalawa Stanisław.

Chmurski Adam.
Dostalik Dymitr.
Feill Ernest.
Haberka Włodzimierz.
Haüssler Gerard.
Januszewski Jan.
Juszczyk Józef.
Kaim Stanisław.

Kasprzyk Rudolf.
Kozubowski Feliks.
Kubik Władysław.
Mudry Mieczysław.
Münnich Henryk.
Nechay Jan.
Panczyk Franciszek.
Przeworski Mieczysław.
Rogowski Iwo.
Sanak Jan.
Sieńczak Maryan.

Skorusa Tadeusz.
Skowron Ludwik.
Steinfels Tadeusz.
Stwora Stanisław.
Szewczyk Józef.
Szewczyk Tadeusz.
Szwob Mieczysław.
Tchórzewski Leonard.
Twardosz Andrzej.
Wąsikiewicz Henryk.
Ziobrowski Stefan.

Stopień drugi otrzymało 2, stopień trzeci 3; do egzaminu po-
prawczego po feryach przeznaczono 3.

KLASA IIIA.

Uczniów klasyfikowanych 38.

Stopień pierwszy z odznaczeniem:

Gwizd Jan.
Talapka Tadeusz.
Tilles Józef.
Wicher Ludwik.
Wicher Władysław.
Wiegner Adam.

Stopień pierwszy:

Bełza Władysław.
Białowas Stanisław.
Bobek Andrzej.
Chmielewski Jan.
Dültz Jan.
Figiel Wojciech.
Gawlicki Michał.
Grzybczyk August.
Jaglarz Maryan.
Jedliński Tadeusz.

Kłopotowski Bohdan.
Kogut Kazimierz.
Kosek Jan.
Krzyżanowski Józef.
Kulikowski Józef.
Liszka Paweł.
Łotocki Konstanty.
Mazanek Adam.
Paczyński Andrzej.
Szeleźnik Franciszek.
Szymeczko Karol.
Tarczyński Tadeusz.
Tymec Stanisław.
Tyrkowski Józef.
Wężyk Stanisław.
Wrana Henryk.
Zieliński Apolinary.
Zopoth Józef.

Stopień drugi otrzymał 1, stopień trzeci 1; do egzaminu po-
prawczego po feryach przeznaczono 2.

KLASA IIIB.

Uczniów klasyfikowanych 38.

Stopień pierwszy z odznaczeniem:

Chwirut Ignacy.
Herbst Leon.
Kula Jan.
Kurleto Jan.
Mydlarz Albin.

Stopień pierwszy.

Czarnik Wawrzyniec.
Czerwiński Józef.
Dudek Wojciech.
Gładyszek Jan.
Goldmann Maurycy.
Grossinger Józef.
Jasicki Kazimierz.
Karbowski Józef.
Karolewski Witold.

Kocot Jan.
Kozłowski Józef.
Krzystyniak Stanisław.
Libański Józef.
Lipiński Edward.
Lipiński Maryan.
Nitribitt Aleksander.
Nitribitt Józef.
Nowakowski Adolf.
Oleaczek Mieczysław.
Opławski Tadeusz.
Resich Jan.
Szyszka Karol.
Teslar Józef.
Walczak Jakób.
Wetula Jan.
Zajączek Franciszek.

Stopień drugi otrzymał 1; do egzaminu poprawczego po feriach przeznaczono 5.

KLASA IV.

Uczniów klasyfikowanych 45.

Stopień pierwszy z odznaczeniem:

Figiel Wawrzyniec.
Gawenda Zygmunt.

Stopień pierwszy:

Berski Paweł.
Butrymowicz Adam.
Czernecki Stanisław.
Ćwiżewicz Antoni.
Dreścik Mieczysław.
Felsztyński Stefan.

Fuk Marceli.
Gardziel Stanisław.
Glasner Józef.
Gorzut Wawrzyniec.
Hell Roman.
Jachymiak Tomasz.
Jek Jan.
Kluska Wincenty.
Kotulski Higinusz.
Królikowski Franciszek.
Lachowski Antoni.

Liniewicz Mikołaj.
Łojek Władysław.
Malarz Karol.
Mansky Emil.
Marski Zdzisław.
Olszowski Piotr.
Porębski Zygmunt.
Rażny Feliks.
Sady Aleksander.
Skalski Stanisław.
Skrudlik Mieczysław.

Sobieniowski Antoni.
Sołtys Jan.
Spyt Józef.
Susul Maciej.
Świątek Feliks.
Szybowski Jakób.
Szymanowicz Franciszek.
Warchał Mieczysław.
Zakulski Władysław.
Załęski Stefan.

Stopień drugi otrzymało 2; do egzaminu poprawczego po feryach przeznaczono 3.

KLASA VA.

Uczniów klasyfikowanych 33.

Stopień pierwszy :

Birnbaum Hirsch.
Chmielewski Kazimierz.
Czerwiński Józef.
Czubryński Antoni.
Feill Antoni.
Grażyński Adam.
Henoch Jan.
Kempler Ignacy.
Kolarz Antoni.
Leibel Kalman.
Michalski Mieczysław.
Michalski Tadeusz.

Motak Jan.
Mozdyniewicz Władysław.
Palla Stanisław.
Petrzyk Stanisław.
Polakiewicz Bronisław.
Rudnicki Józef.
Słomka Julian.
Słowiński Józef.
Sobieniowski Feliks.
Tobolewicz Ludwik.
Trzos Jan.
Wicher Stanisław.
Żukrowski Zygmunt.

Stopień drugi otrzymało 2, stopień trzeci 1; do egzaminu poprawczego po feryach przeznaczono 5.

KLASA VB.

Uczniów klasyfikowanych 34.

Stopień pierwszy z odznaczeniem :

Gibas Mirosław.
Malinowski Tadeusz.
Pudlik Jacek.

Stopień pierwszy :

Cukrzyński Józef.
Ćwizewicz Michał.
Dankiewicz Stefan.
Dembowski Władysław.
Eisenbach Stanisław.
Grosser Ernerst.
Jasiołek Franciszek.
Klimeczyk Jan
Kozioł Jan.
Kusina Władysław.
Kwiatkowski Antoni.

Lętkowski Jan.
Masłowiec Jakób.
Motyka Józef.
Niedźwiedź ~~Ludwik~~.
Nowakowski Stefan.
Nowosielski Stefan.
Pochwalski Zygmunt.
Przeorski Zygmunt.
Reising Wojciech.
Rospond Józef.
Świątkowski Karol.
Talapka Aleksander.
Wilczek Andrzej.
Wilczyński Stanisław.
Wohlfeiler Leib.
Woźny Konrad.
Woźny Wincenty.

Stopień drugi otrzymało 1, stopień trzeci 1; do egzaminu poprawczego po feryach przeznaczono 1.

KLASA VI.

Uczniów klasyfikowanych 38.

Stopień pierwszy z odznaczeniem :

Gawenda Bolesław.
Luberdowicz Zygmunt.
Obrubański Aleksander.

Stopień pierwszy :

Brzycki Wit.
Dębski Jan.
Feill Antoni.
Feltman Michał.
Figura Jan.
Göttel Ryszard.

Górecki Stefan.
Gutwiński Julian.
Guzik Teofil.
Horowicz Adam.
Kiliński Władysław.
Kondolewicz Adam.
Kościński Alfred.
Kruczek Stanisław.
Kubiński Roman.
Kukulak Jan.
Lipiński Witold.
Skurczyński Tadeusz.

Sowiński Kazimierz.
Sykutowski Franciszek.
Unger Jakób.
Walter Franciszek.
Wodziczko Zygmunt.

Zabża Feliks.
Zaleski Stanisław.
Zieleniewski Zygmunt.
Zieliński Konrad.

Stopień drugi otrzymało 2, stopień trzeci 2; do egzaminu poprawczego po feryach przeznaczono 4.

KLASA VII.

Uczniów klasyfikowanych 35.

Stopień pierwszy z odznaczeniem:

Dostalík Bohdan.
Fink Wilhelm.
Kaszyczko Mikołaj.
Korotkiewicz Marcin.
Lubasz Bernard.
Skimina Stanisław.

Stopień pierwszy:

Białkowski Eugeniusz.
Buratowski Władysław.
Chmielewski Zdzisław.
Czerny Michał.
Dankiewicz Gwido.
Dattner Erwin.
Grosser Hugo.
Gucwa Edward.

Holik Julian.
Klímica Adam.
Kobielusz Paweł.
Kropatsch Adam.
Lewkowicz Franciszek.
Marciszewski Teofil.
Ostrowski Jan.
Palla Władysław.
Piątek Antoni.
Porębski Józef.
Poznański Kazimierz.
Scheurich Henryk.
Stupnicki Jan.
Szewczyk Józef.
Stolarzewicz Stanisław.
Zakulski Ludwik.

Stopień drugi otrzymało 2; do egzaminu poprawczego po feryach przeznaczono 2.

OGŁOSZENIE.

Wpisy uczniów publicznych, jako też prywatnych na rok szkolny 1903/4, odbędą się w dniach 29, 30 i 31 sierpnia od godziny 9—12 przedpołudniem. Późniejsze zgłoszenia będą uwzględniane tylko w wyjątkowych wypadkach.

Uczniowie mają się zgłaszać do wpisów osobiście w towarzystwie rodziców lub opiekunów.

Uczniowie tutejszego zakładu mają przy wpisie przedłożyć świadectwo szkolne z ostatniego półrocza.

Uczniowie z innych zakładów, zgłaszający się do klas II—VIII, będą przyjmowani tylko w ograniczonej liczbie, w miarę wolnego miejsca w klasie, do której się zgłaszają.

Uczniowie ci mają przy wpisie przedłożyć:

1. Metrykę urodzenia.

2. Świadectwo szkolne z ostatniego półrocza, opatrzone potwierdzeniem Dyrekcyi, że mogą być przyjęci w innym zakładzie bez przeszkody.

3. Dekret uwolnienia od opłaty szkolnej (lub poświadczenie uwolnienia na świadectwie szkolnem), jeżeli to uwolnienie mają.

Uczniowie, zgłaszający się do egzaminu wstępnego do klasy I, muszą przy wpisie przedłożyć:

1. Metrykę urodzenia na dowód, że ukończyli już 10 rok życia, lub ukończą go przed 1 stycznia 1904.

2. Świadectwo szkolne za ostatnie półrocze, jeżeli pobierali naukę w szkołach publicznych.

3. Świadectwo powtórnego szczepienia ospy (rewakcynacji), odbytego w roku poprzedzającym wstąpienie do gimnazjum.

Uczniowie tutejszego zakładu, którzy po dłuższej przerwie w naukach chcą znowu uzyskać przyjęcie do gimnazjum muszą:

1. Przedłożyć metrykę urodzenia, ostatnie świadectwo szkolne, opatrzone przepisaną klauzulą, świadectwo moralności za czas, w którym do szkoły nie chodzili i świadectwo powtórnego szczepienia ospy.

2. Poddać się egzaminowi wstępnemu za złożeniem taksy egzaminacyjnej w kwocie 24 K.

Każdy uczeń ma złożyć przy wpisie 2 K. na środki naukowe. Uczniowie nowo wstępujący do zakładu płacą nadto taką wstępną w kwocie 4 K. 20 h.

Uczniowie obowiązani są do składania opłaty szkolnej, która za jedno półrocze wynosi 40 K. i musi być złożona w pierwszych sześciu tygodniach każdego półrocza, t. j. do 15 października i 15 marca. Prośby o uwolnienie od opłaty szkolnej, zaopatrzone w świadectwo szkolne z ostatniego półrocza i świadectwo ubóstwa, nie dawniej jak przed rokiem wydane, należy bez stempla wносить za pośrednictwem Dyrekcyi do Wysokiej c. k. Rady Szkolnej Krajowej najpóźniej do 20 września w pierwszym półroczu, a 20 lutego w drugim. O uwolnienie od opłaty szkolnej mogą wносить prośby tylko ci uczniowie ubodzy, którzy za ostatnie półrocze otrzymali świadectwo pierwszego stopnia, dobre obyczaje i dobrą pilność.

Uczniowie klasy I mają złożyć opłatę szkolną za pierwsze półrocze do 30 listopada; ci jednak ubodzy uczniowie, którzy już w pierwszych dwóch miesiącach czynią dobre postępy we wszystkich przedmiotach, okazują dobre obyczaje i dobrą pilność, mogą uzyskać odroczenie tego terminu aż do końca półrocza, a w razie pomyślnej klasyfikacyi za I półrocze są uwolnieni od opłaty szkolnej. Uczniowie chcący z tego dobrodziejstwa korzystać, mają, w ciągu 8 dni po rozpoczęciu roku szkolnego, wnieść za pośrednictwem Dyrekcyi nieostemplowane prośby do Wysokiej c. k. Rady Szkolnej Krajowej, załączając do nich dokładne świadectwo ubóstwa.

Z początkiem drugiego półrocza, musi każdy uczeń, z wyjątkiem bardzo ubogich, złożyć 1 K. na gry i zabawy szkolne.

Egzamina poprawcze odbędą się w dniach 29 i 30 sierpnia od godziny 3 popołudniu.

Egzamina wstępne do klasy I odbywają się w dwóch terminach: przed feryami 30 czerwca lub 1 lipca i po feryach dnia 1 lub 2 września. Powtórzenie tego egzaminu przed upływem roku nie jest dozwolone ani w tym samym ani w innym zakładzie.

Egzamina wstępne do klas od II—VIII składać można od 4—10 września w I półr., a od 3—10 lutego w II półr. w dniach, które Dyrektor zgłaszającym się oznaczy.

Rok szkolny 1903/4 rozpocznie się uroczystym nabożeństwem dnia 3 września; dnia 4 września rozpoczynają się lekcye szkolne.

A. Pazdrowski,

dyrektor, c. k. radca szkolny.